

**TECHNOLÓGIA VERSUS TÖRVÉNY - A  
MESTERSÉGES INTELLIGENCIA BÜNTETŐJOGI  
DILEMMÁI**

*Jelige: KKO015*

Győr, 2024. 12. 16.

## Tartalom

|       |                                                                                  |    |
|-------|----------------------------------------------------------------------------------|----|
| 1.    | BEVEZETÉS .....                                                                  | 3  |
| 2.    | A MESTERSÉGES INTELLIGENCIÁRÓL ÁLTALÁNOSÁGBAN.....                               | 5  |
| 2.1.  | Definiálása .....                                                                | 5  |
| 2.2.  | Csoportosításának lehetőségei, jellemzői .....                                   | 7  |
| 3.    | AZ MI BÜNTETŐJOGI FELHASZNÁLÁSI TERÜLETEI .....                                  | 10 |
| 4.    | MI ÉS A BŰNMEGELEZÉS.....                                                        | 11 |
| 5.    | AZ MI BÜNTETŐJOGI STÁTUSZA.....                                                  | 12 |
| 6.    | A MESTERSÉGES INTELLIGENCIÁVAL KAPCSOLATOS FELELŐSSÉGI<br>RENDSZEREK .....       | 15 |
| 7.    | AZ MI ÉS A BÜNTETŐJOGI FELELŐSSÉG.....                                           | 17 |
| 8.    | AZ MI ÁLTAL ELŐIDÉZETT BŰNCSELEKMÉNY TETTESE.....                                | 19 |
| 8.1.  | Az MI közvetlen (önálló) felelőssége .....                                       | 19 |
| 8.2.  | A közvetett tettességszerű felelősség .....                                      | 20 |
| 8.3.  | Az előjárói jellegű felelősség .....                                             | 20 |
| 8.4.  | A gondossági kötelességszegésért való felelősség .....                           | 21 |
| 9.    | AZ MI „CSELEKMÉNYE” .....                                                        | 23 |
| 10.   | AZ MI ÉS A TÉNYÁLLÁSSZERŰSÉG.....                                                | 25 |
| 11.   | AZ MI, MINT ELKÖVETÉSI TÁRGY .....                                               | 27 |
| 12.   | MI ÉS JOGELLENESSÉG.....                                                         | 28 |
| 13.   | MI ÉS A BŰNÖSSÉG.....                                                            | 30 |
| 14.   | MI ÁLTAL ELKÖVETHETŐ BŰNCSELEKMÉNYEK .....                                       | 31 |
| 15.   | BÜNTETŐJOGI SZANKCIÓK.....                                                       | 33 |
| 16.   | AZ MI SZEREPE A DÖNTÉSHOZATALBAN .....                                           | 34 |
| 16.1. | A mesterséges intelligencia szerepe a konkrét büntetőjogi döntéshozatalban ..... | 36 |
| 17.   | MI HASZNÁLATA A VÉGREHAJTÁSI JOGBAN .....                                        | 40 |
| 18.   | ÖSSZEGZÉS, ZÁRÓ GONDOLATOK .....                                                 | 41 |
|       | IRODALOMJEGYZÉK .....                                                            | 42 |

## 1. BEVEZETÉS

A mesterséges intelligencia (a továbbiakban: MI) napjainkra mind a civil emberek, mind a tudományos élet képviselői számára a mindennapi élet már-már megkerülhetetlen része lett, mondhatni ez jelenleg egy „slágertéma” az emberek körében és a közösségi médiában is. Az MI nagy potenciállal bír főként a gazdasági növekedés, az innováció és a társadalmi fejlődés elősegítésében. Mivel ijesztő tempóban, rohamosan és dinamikusan fejlődik, egyre szélesebb körben alkalmazzák a társadalom és a gazdaság különböző területein. Megjegyzendő, hogy az MI fejlesztése és alkalmazása során szem előtt kell tartani az etikai és biztonsági kérdéseket is, hogy ne csak az előnyök maximalizálása legyen a cél, hanem minimalizáljuk az esetleges kockázatokat és hátrányokat.

Szinte minden tudományág egyre gyakrabban és egyre szélesebb körben használja az MI-t, azonban a jogi szabályozása igencsak hiányos és egyre szükségsebb a jogszabályi keretek kialakítása. Az MI és a jog kapcsolatát vizsgálva megfigyelhetjük, hogy csaknem minden jogággal, különösképpen a polgári joggal, munkajoggal, szerzői joggal, adatvédelmi joggal és a büntetőjoggal is kapcsolatban áll.

Az MI képes a jogéletet is átformálni, hiszen ha megnézzük, a büntetőjogot - magában foglalva a büntető eljárási és büntető-végrehajtási, de főként a büntető anyagi jogot - eleinte az ember által elkövetett bűnös cselekmények szankcionálása végett alkották meg, így azon jogsértésekre és bűncselekményekre, amiket a mesterséges intelligencia követ(het) el, vagy a mesterséges intelligenciát felhasználva követik el, a jelenlegi büntetőjogi szabályozás nem lesz elegendő.<sup>1</sup> Emiatt, amikor a mesterséges intelligencia és a büntetőjog kapcsolatáról beszélünk, érdemes górcső alá venni a bűncselekménytan olyan lényeges és alapvető elemeit, mint például a cselekmény, a tényállásszerűség, a bűnösség, a jogellenesség vagy éppen a társadalomra veszélyesség, de ugyanilyen alaposan kell foglalkozni többek között a büntethetőségi akadályokkal vagy éppen a büntetőjogi szankcionálással. Az *Európai Parlament mesterséges intelligenciáról a büntetőjogban, és annak a rendőrség és az igazságügyi hatóságok általi felhasználásáról büntetőügyekben szóló 2021. október 6-i állásfoglalásának* M. pontja szerint

---

<sup>1</sup> HERKE CSONGOR (2023) *Mesterséges intelligencia a büntetőjogi döntéshozatalban*, Jogtudományi közlöny, 78(4), pp. 165-176.

a bűnüldöző szervek számtalan helyen alkalmazzák már ma is a mesterséges intelligenciát<sup>2</sup>, leggyakrabban az arcfelismerő alkalmazások kapcsán, de rendszeresen használják fel az emberkereskedelem és a gyermekek szexuális kizsákmányolása és bántalmazása áldozatainak azonosítására, ám ezek mellett is számos bűncselekménynél igénybe veszik és sajnos a lista egyre hosszabb, ezért érdemes hangsúlyt fektetni a mesterséges intelligencia igazságszolgáltatásban betöltött szerepének vizsgálatára is, amellyel kapcsolatban elmondható az, hogy hazai viszonylatban igencsak sekély. Ennek oka lehet akár az újtól való félelem vagy idegenkedés az autonóm, döntések meghozatalára képes szoftverektől és gépektől, mivel az MI köztudottan számos veszélyt rejt magában.<sup>3</sup> Ezek miatt fontos, hogy a modern technológiát, főként a mesterséges intelligenciát folyton kísérjük figyelemmel és időben, megfelelően reflektáljunk rá, ezen cselekmények elvártak a büntetőjogtól is, éppen ezért a dolgozatban a mesterséges intelligencia általános bemutatása mellett a büntetőjog és az MI kapcsolatát, azon belül is a büntetőjogi felelősségét szeretném részletesen bemutatni.

---

<sup>2</sup> [https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0405\\_HU.html](https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0405_HU.html) (letöltés dátuma: 2024. 03. 13.)

<sup>3</sup> HERKE CSONGOR (2023) *Mesterséges intelligencia a büntetőjogi döntéshozatalban*, Jogtudományi közlöny, 78(4), pp. 165-176.

## 2. A MESTERSÉGES INTELLIGENCIÁRÓL ÁLTALÁNOSSÁGBAN

### 2.1. Definíció

Ha a fogalmát szeretnénk meghatározni, hogy pontosan mi is az a mesterséges intelligencia, megállapítható, hogy jelenleg nincs egy egységes, mindenki által elfogadott fogalma, a tudósok, politikusok és a civil emberek is mind-mind másképpen szokták meghatározni. Mivel a mesterséges intelligenciát nemcsak a jog területén, hanem szinte minden tudományágban ismerik és használják, így nem egyszerű feladat a fogalmának meghatározása, hiszen minden terület az MI más-más tulajdonságát kívánja kiemelni. A definíció megalkotására elsőként 2017-ben hívták fel a figyelmet, az *Európai Parlament 2017. február 16-i Állásfoglalása*<sup>4</sup> sürgette a megfogalmazását, amely Bevezetésének C. pontjában úgy fogalmazott, hogy "meg kell alkotni a robotok és a mesterséges intelligencia általánosan elfogadott, rugalmas és az innovációt nem hátráltató" fogalmát. Abban mindenki egyetért, hogy a leglényegesebb eleme a meghatározásának, hogy egy olyan gépről van szó, amely képes emberi módon önállóan adatokat befogadni, feldolgozni vagy akár problémákat megoldani. Bármilyen furcsa is, de jelenleg a tudományok főbb képviselői azon a véleményen vannak, hogy azt az egyszerű, de nagyszerű, lényegében normatív MI-fogalmat célszerű használni, amelynek értelmében "MI az, amit akként tartunk nyilván".<sup>5</sup>

Röviden, egyszerűen azt mondhatnánk, hogy mesterséges intelligenciának egy gép, program vagy mesterségesen létrehozott tudat által megnyilvánuló intelligenciát nevezzük. Az *Európai Parlament mesterséges intelligenciáról a büntetőjogban, és annak a rendőrség és az igazságügyi hatóságok általi felhasználásáról büntetőügyekben szóló 2021. október 6-i állásfoglalásában*<sup>6</sup> arról értekezik, hogy az MI a gépek emberhez hasonló képességeit jelenti, ilyen például többek között a tanulás, a profi érvelés, tervezés és a kreativitás. Az MI képes arra, hogy az általa észlelt problémákat megoldja, érzékelje a környezetét és reagáljon rá, a számára megadott adatokat feldolgozza és akár terveket, akár vázlatokat készítsen. Önálló munkavégzés és önálló viselkedés, a viselkedésének bizonyos mértékű korrigálására is elvárható már tőle. Átfogó képességének köszönhetően képes arra, hogy a rábízott cél érdekében cselekedjen, racionálisan és eredményesen gondolkodjon. Legjelentősebb része,

<sup>4</sup> P8\_TA(2017)0051 Az Európai Parlament 2017. február 16-i állásfoglalása a Bizottságnak szóló ajánlásokkal a robotikára vonatkozó polgári jogi szabályokról (2015/2013(INL)).

<sup>5</sup> MISKOLCZI BARNA: "Az MI-vel kapcsolatos büntetőjogi felelősségi kérdések" in Miskolczi - Szathmáry (11. lj.) 58.

<sup>6</sup> [https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0405\\_HU.html](https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0405_HU.html) (letöltés dátuma: 2024.03.08.).

hogy elvárt tőle az önállóság; az önálló gondolkodás, az önálló cselekvés, az, hogy emberi közreműködés nélkül a környezeti jelenségeket érzékelje - a már előkészített vagy összegyűjtött adatok érzékelőin, például kameráján keresztül – és az így birtokába jutott adatokat megfelelően összegezza, feldolgozza, értelmezze, alakítsa és döntéseit megindokolja. A nemzetközileg elismert Cristopher Rigano MI meghatározása összhangban áll az Európai Parlament meghatározásával, ő úgy fogalmaz, hogy az MI a gépnek az a képessége, hogy közvetlen emberi beavatkozás nélkül önállóan érzékelje a környezetét és arra reagáljon, ezáltal olyan feladatokat hajtson végre, amelyek jellemzően emberi intelligenciát és döntéshozatali folyamatokat igényelnének.<sup>7</sup> (Több ismert kutató és tudós is meghatározta vagy legalábbis próbálkozott az MI fogalmának meghatározásával, többek között Dmitrij Grishin<sup>8</sup>, a Grishin Robotics alapítója, Andreas Kaplan<sup>9</sup>, akit a digitális átalakulás professzorának neveznek és egyik legkiválóbb szakértője a mesterséges intelligenciának és a virtuális világoknak, az MI egy másik világhírű szakértője, Stuart J. Russell<sup>10</sup> vagy éppen John McCarthy amerikai informatikus és kognitív tudós, a mesterséges intelligencia tudományágának egyik alapítója.<sup>11</sup>) Van olyan tanulmány is, mely az MI-t az emberi aggyal állítja szembe, ezen összehasonlítás jól mutatja, hogy a mesterséges intelligencia – egyelőre – néhány funkciót képes betölteni, míg utóbbi megszámlálhatatlan területen képes az elvont gondolkodásra.<sup>12</sup> Fontosnak tartom megjegyezni, hogy azért is lehet nehéz a fogalom megalkotása, mert magának az *intelligencia* szónak sincs egy elfogadott, jogi meghatározása, hiszen önmagában ez a szó is igen komplex jelentéssel bír, így még nehezebb a mesterséges intelligenciát definiálni. Szakemberek véleménye szerint az még nem számít intelligenciának, hogy a számítógépbe betáplálunk adatokat (legyen az bármennyi mennyiségű is) és a szoftver ez alapján döntéshozó mechanizmusokra képes vagy önállóan gyűjt, elemez és dolgoz fel adatokat, hanem csupán automatizált működésnek nevezhetjük ezt. A Lukas Staffler - Oliver Jany szerzőpáros azon a véleményen van, hogy onnantól beszélhetünk mesterséges intelligenciáról, ha az alkalmazott algoritmus előre nem kiszámítható, tehát ismeretlen eredményekre jut, azonban ez a tudás jóval kevesebb eszközzel

---

<sup>7</sup> RIGANO, CHRISTOPHER: *Using Artificial Intelligence to address criminal justice needs*. *National Institute of Justice Journal*. 2019/1. sz. 1.

<sup>8</sup> GRISHIN, D. - NAUMOV, V.: *Koncepciya zakona o robototekhnike*. (letöltés dátuma: 2024.03. 25.)

<sup>9</sup> KAPLAN, ANDREAS - HAENLEIN, MICHAEL: *Siri, Siri, in my hand: Who's the fairest in the land? On the interpretations, illustrations, and implications of artificial intelligence*. *Business Horizons*. 2019/1. sz. 16.

<sup>10</sup> RUSSELL, STUART J. - NORVIG, PETER: *Artificial Intelligence: A Modern Approach*. Upper Saddle River, New Jersey, Pearson Education, 2010. 10-11.

<sup>11</sup> MCCARTHY, JOHN - MINSKY, MARVIN L. - ROCHESTER, NATHANIEL - SHANNON, CLAUDE E.: *A Proposal for the Dartmouth Summer Research Project on Artificial Intelligence*. August 31, 1955. *AI Magazine*. 2006/4. sz. 13.)

<sup>12</sup> BEN-ARI, DANIEL et al.: *"Artificial Intelligence in the Practice of Law: An Analysis and Proof of Concept Experiment"* *Richmond Journal of Law & Technology* 2017/3. 8.

mondható el, mint amire a hétköznapiakban rámondjuk, hogy mesterséges intelligencia. Szerintük maga a mesterséges intelligencia kifejezés jelenleg sokkal inkább marketing célú kifejezés.<sup>13</sup>

Látható tehát, hogy sokféleképpen próbálták meghatározni a mesterséges intelligencia fogalmát, mindannyian az MI más-más tulajdonságára fektetik a hangsúlyt, az azonban megfigyelhető, hogy szinte minden szakember akkor tekinti a gépet intelligensnek, ha a rendszer képes úgy gondolkodni, mint az ember és képes a racionális működésre. Gyakorlatilag tehát mesterséges intelligencia alatt általánosságban egy gép azon tulajdonságát értjük, mely szerint képes a környezetéből nyert információ önálló értelmezésére és felhasználására.<sup>14</sup>

Az Európai Bizottság bő egy évvel az Európai Parlament állásfoglalása után, a 2018. április 25. napján kiadott, *A közös európai adattér kialakítása felé* című közleményében végül megalkotta a definíciót, mely szerint az MI "intelligens viselkedésre utaló rendszereket takar, amelyek konkrét célok eléréséhez elemzik a környezetüket és - bizonyos mértékű autonómiával - intézkedéseket hajtanak végre".<sup>15</sup> Ez a megfogalmazás azonban még érezhetően általánosított, így véleményem szerint jelenleg maradhatunk annál a fentebb megfogalmazott viszonylag puritán álláspontnál, hogy az "MI az, amit akként tartunk nyilván".

## 2.2. Csoportosításának lehetőségei, jellemzői

Ha az MI csoportosításáról beszélünk, több szempont alapján is elhatárolhatjuk. Ezen csoportosítások a büntetőjogi kérdések szempontjából a későbbiekben relevánsak lesznek. Leggyakoribb esetben *gyenge* és *erős* MI-t különböztetünk meg, de a megjelenési formái alapján is két fajtáját ismerjük az MI-nek, a *szoftveralapú MI-t* és a *fizikai MI-t*. Továbbá cselekvési képessége alapján *automata* és valódi *autonóm* MI-ről tudunk beszélni, valamint a *determinizmus* vagy az *indeterminizmus* elvei mentén is differenciálhatjuk a mesterséges intelligenciát.

---

<sup>13</sup>STAFFLER, LUKAS - JANY, OLIVER: "Künstliche Intelligenz und Strafrechtspflege - eine Orientierung" Zeitschrift für Internationale Strafrechtsdogmatik (ZIS) 2020/4. 164-166.

<sup>14</sup>BICSKEI TAMÁS: *A mesterséges intelligencia természetéből adódó felelősségi problémák*, in XVI. Jogász Doktoranduszok Országos Szakmai Találkozója. Budapest: Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, p. 35-50. <https://ajk.kre.hu/images/doc6/PR/Allam-es-Jog-XVI-Doktorandusz-konferencia-kotete.pdf> (2020)

<sup>15</sup>A Bizottság Közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának. *A közös európai adattér felé*. Brüsszel, 2018.4.25. COM(2018) 237 final.

A gyenge és az erős MI közti legfőbb különbséget az jelenti, hogy a gyenge MI csak egy nagyon szűk, meghatározott területen intelligens viselkedést mutató gép, míg az erős MI egy önálló, emberi gondolkodáshoz hasonló elmét képvisel, nem csupán szimulálja azt.<sup>16</sup> A legtöbb MI-rendszer a gyenge kategóriába tartozik, hiszen ezek szabályalapú programok, azaz ún. if-then (ha-akkor) utasítások alapján működőképesek csak, azaz, ha megmondjuk neki mit tegyen, akkor teszi csak meg, önmagában nem képes az önálló cselekvésre. A gyenge MI-ről inkább csak annyit mondhatunk el, hogy egyfajta kisegítő alkalmazás az ember számára, például a kezelhetetlen adatbázisokat is nagyon rövid idő alatt képes feldolgozni és annak eredményét közölni, míg az erős MI képes már önállóan működni. Herke Csongor öt szempont alapján határozta el a gyenge MI-t az erőstől.<sup>17</sup> Amíg a gyenge MI-ről azt mondhatjuk el, hogy a programozó által előre beállított algoritmusok alapján működik, addig az erős el tud térni az előre beállított algoritmusoktól. Viselkedéstani szempontból a gyenge teljesen előre meghatározott, csak egy nagyon meghatározott területen mutat intelligens viselkedést, míg az erős viselkedése tud már kiszámíthatatlanná válni. A gyenge képes fejlődni és tanulni, de csak a hozzá rendelt feladatprofil alapján, az erős azonban képes a kijelölt feladatprofilon kívül is fejlődni és tanulni. A gyenge MI-nek alkalmazási és fejlesztési lehetőségei korlátozottak, vele szemben az erősnek alkalmazási és fejlesztési lehetőségei szinte korlátlanok.<sup>18</sup> Az elkülönülés alapján úgy tűnhet, hogy a gyenge és az erős mesterséges intelligencia között nagy különbség lehet, azonban a valóságban épp az ellenkezője figyelhető meg, ezért az utóbbi időben megszületett egy harmadik fogalom is, a „*mérsékelt MI*” fogalma.<sup>19</sup> A mérsékelt mesterséges intelligencia már magasabb szinten képes feldolgozni az algoritmusokat, fejlettebb, mint a gyenge MI, de nem éri el az erős MI szintjét. Tehát míg az erős mesterséges intelligencia arra törekszik, hogy bármilyen intellektuális feladatot képes legyen ellátni, sőt, a feladatait minél tökéletesebben végezze el, addig a gyenge MI egydimenziós; elég neki az, hogy a számára betáplált adatokat feldolgozza, öntudatlan, működése jelentősen eltérő az emberi elmétől. Ezek alapján Harry Surden stanford-i jogtudós fontosnak érzi kiemelni, hogy az MI-nek nevezett jelenség napjainkban a szó szorosabb értelmében intelligensnek, azaz ember módjára gondolkodónak még nem tekinthető, hiába produkálhat szép és hasznos eredményeket a nagy

---

<sup>16</sup> HERKE CSONGOR: *Mesterséges intelligencia a büntetőjogi döntéshozatalban*, Jogtudományi közlöny, 78(4), pp. 165-176.) 2023.

<sup>17</sup> HERKE CSONGOR: *Mesterséges intelligencia a büntetőjogi döntéshozatalban*, Jogtudományi közlöny, 78(4), pp. 165-176. 2023.

<sup>18</sup> HERKE CSONGOR: *Mesterséges intelligencia a büntetőjogi döntéshozatalban*, Jogtudományi közlöny, 78(4), pp. 165-176. 2023.

<sup>19</sup> SUSHINA, TATJANA - SOBENIN, ANDREW: *Artificial Intelligence in the Criminal Justice System: Leading Trends and Possibilities. Proceedings of the 6th International Conference on Social, economic, and academic leadership (ICSEAL-6-2019)*. Dordrecht, Atlantis Press, 2020, 432.)

teljesítményének és sebességének köszönhetően, tehát "csak" a gyenge MI áll rendelkezésünkre, az erős változat jelenleg csak egy hön vágyott cél, amit a közeljövőben kívánunk elérni.<sup>20</sup>

Ha a többi csoportosítási szempontokat nézzük, a gyenge MI tulajdonságai figyelhetők meg az automatizált és a determinista MI-nél, míg az erős MI jellemzői az autonóm és indeterminista MI-re igazak. A szoftveralapú MI-k körébe tartoznak például a keresők, a beszéd-és arcfelismerő rendszerek, képelemző szoftverek, míg a fizikai MI-k közé soroljuk többek között a robotokat, drónokat és az önvezető autókat.

Továbbá megkülönböztetést érdemes tenni a racionálisan gondolkodó és a racionálisan cselekvő MI között. Előbbinél az az elérni kívánt cél, hogy olyan szoftvert hozzunk létre, amely képes túlszárnyalni az emberi gondolkodást, míg a racionálisan cselekvő MI esetében olyan szoftvert létrehozása, ami nem az emberi értelemben vett gondolkodásra vagy az emberi viselkedés utánzására törekszik, hanem arra, hogy lehető leginkább racionálisan viselkedjen, ezáltal mindig az optimális elvárható eredményt érje el a cselekedeteivel.

Amikor mesterséges intelligenciáról beszélünk a jog területén, akkor valójában az erős MI-ről van szó (ritka esetben a mérsékelt MI-ről), ugyanis ez az, ami képes külön feladatmeghatározás nélkül is működni, képes önállóan gondolkodni és külön, feladatmeghatározás nélkül következtetéseket levonni.<sup>21</sup>

---

<sup>20</sup> SURDEN, HARRY: "Artificial Intelligence and Law: an Overview" *Georgia State University Review* 2019/4. 1307-1309.)

<sup>21</sup> HERKE CSONGOR: *Mesterséges intelligencia a büntetőjogi döntéshozatalban*, *Jogtudományi közlöny*, 78(4), pp. 165-176. 2023.

### 3. AZ MI BÜNTETŐJOGI FELHASZNÁLÁSI TERÜLETEI

Ahogy fentebb már említésre került, napjainkban már jelentősen széles körben használják az MI-t, ezért minden tudományág, így a jog is próbálja a lehető legproduktívabban kihasználni az MI-technológiát. Az MI-nek nem csak előnyei, hanem hátrányai is akadnak szép számmal, főleg ha a jogtudományokon belül büntetőjogi szempontból vizsgáljuk meg. Előny, hogy a hatóságok munkáját a nyomozás során már sok esetben képes megkönnyíteni, például adatelemzések, kockázatelemzések során, de a profilalkotás feladatát is nyugodt szívvel bízhatják rá. Azonban hátulütője, hogy számos bűncselekmény elkövetésére is felhasználható. Az esetek döntő többségében tőzsdei műveletek végrehajtásában segédkezik, például terrorizmus finanszírozása vagy pénzmosás esetén, de nagy számban figyelhetők meg a vagyoni elleni bűncselekmények közül a lopás esete is, elsősorban információs rendszer felhasználásával elkövetett csalás.<sup>22</sup> Szintén gyakori eset, hogy az elkövetők az MI-t online zaklatásra vagy a deepfake által személyi adattal visszaélésre használják fel. (A deepfake cselekményéről a későbbiekben lesz szó.) Súlyosabb bűncselekmények is elkövethetők az MI-t felhasználva, például emberölés vagy foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetés, de az önvezető járművek kapcsán a közlekedési bűncselekmények is megvalósíthatók. Felmerülhet a különböző adatokkal visszaélés vagy a titoksértő bűncselekmények köre is. Az internet sötét részén, az úgynevezett dark weben számtalan segítséget nyújthat az elkövetőknek az MI. (A dark web, másnéven darknet, azaz a sötét web egy gyűjtőfogalom azon weboldalak számára, melyek titkosított hálózatokon találhatók és rejtett IP címmel rendelkeznek.) Az internet legsötétebb bugyraiban minden és bármi megtalálható: drogok eszméletlen mennyiségben, vagy azok elkészítéséhez szükséges kellékek és receptek, lopott bankkártyaadatok, hamis személyi és hamis állampolgárság, fegyverek, emberi testrészek és rengeteg gyerekpornográf-tartalom vásárolható itt, ahogyan bérgyilkosok szolgáltatásait is meg lehet rendelni. A dark web hatékonyabb működését is elő tudja segíteni az MI, főként a tranzakciós műveletek terén, de akár ezen tárgyak keresésében is képes segédkezni.

---

<sup>22</sup> AMBRUS ISTVÁN: *A mesterséges intelligencia és a büntetőjog* (ÁJT, 2020/4., 4-23. o.)

#### 4. MI ÉS A BŰNMEGELEZÉS

Mielőtt alaposabban vizsgálánk a döntéshozatal során betöltött szerepét az MI-nek, érdemes szót ejteni arról is, hogy az MI szerepet játszhat és játszik a bűnmegelőzés terén is. Az MI-nek köszönhetően már jó néhány, általa vezérelt algoritmussal tudnak dolgozni a bűnmegelőzési szervek. Egyik legjelentősebb ilyen az úgynevezett *hot-spot elemzés*, amely képes meghatározni és információkat nyújtani azon földrajzi helyekről, ahol magasabb a bűnelkövetések száma és lehetséges(ek) ezeken a helyeken újabb bűncselekmény(ek) elkövetése. Egy másik jelentős módszer, az úgynevezett *crime linking*, amely a bűnözések összekapcsolásában nyújt segítséget, azaz a múltban már elkövetett bűncselekményeket képes személyekkel összevetni, akikről „megjósolja”, hogy hol, mikor és milyen módon fognak nagy valószínűséggel bűncselekményt elkövetni. Ez esetben nem csak a már azonosított, hanem még azonosítatlan személyeket is képes vizsgálni az algoritmus. A bűnüldöző szervek egyik nagy fegyverének számítanak a bűnmegelőzés terén az MI-alapú térfigyelőkamerák, melyeknek köszönhetően a jövőben gyorsabban, sikeresebben és hatékonyabban tudnak majd fellépni, sőt még a fellépés is elkerülhető lesz néhány esetben, ha ezek segítségével képesek lesznek megakadályozni a cselekmény elkövetését. Amennyiben a bűnmegelőzés nem sikeres, úgy már a nyomozás során is tud az MI nagy segítséget nyújtani a hatóságoknak például közlekedési bűncselekmények esetében (például rendszámablák azonosításában), de a térfigyelőkamerák által rögzített bűncselekményeknél az arcfelismerő képessége is nagyban elősegíti a felderítő munkálatokat.

## 5. AZ MI BÜNTETŐJOGI STÁTUSZA

Még mielőtt a mesterséges intelligencia felelősségét vizsgálnánk, érdemes a jogképességét és személyiségét érintő kérdésekre kitérni, amely még mindig vitatott téma a jogirodalomban, legfőképpen a felelősségre vonás és a jövőbeni jogalkotás szempontjából fontos az MI lehetséges státuszainak vizsgálata, azaz minek tekintjük, miként tartjuk számon a mesterséges intelligenciát. A kérdéskör aktualitását tovább fokozhatja az a 2017-ben történt esemény, mikor is a világon először egy, a mesterséges intelligencia által irányított és vezérelt robot állampolgárságot kapott Szaúd-Arábiában.<sup>23</sup> Mivel ezek az algoritmusok már képesek robotként is működni, fel kell tennünk a kérdést, hogy egy robot lehet-e jogilag releváns jogviszonyok alanya, valamint lehetnek-e jogai, terhelhetik-e őt kötelezettségek? Ha pedig csak a felelősségre fókuszálunk, lehetőség van-e felelősségre vonni egy robotot az általa okozott kárért, illetve lehet-e kártérítési kötelezettség alanya? Elképzelhető-e, hogy a robot önálló alanyként kerüljön számon egy kártérítési jogviszonyban, és hogy utólagos felelősségi viszonyokat vonjon magára?<sup>24</sup> Visszakanyarodva az állampolgárságot kapott robot esetéhez, az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata úgy fogalmaz, hogy „Minden személynek joga van valamely állampolgársághoz.”<sup>25</sup> Azonban egyből felmerül a kérdés e meghatározást olvasva, mégpedig, hogy ki számít személynek? Csak a természetes személy vagy már az MI által vezérelt robot is? Az Európai Parlament 2017-es állásfoglalásában arra kérte a Bizottságot, hogy vizsgálja meg a jogi megoldások lehetséges következményeit: van-e hosszú távon lehetőség a robotok speciális jogalanyiségének kialakítására, úgy, hogy a legfejlettebb autonóm robotokat sajátos jogokkal és kötelezettségekkel, ideértve az általuk okozott kár jóvátételére vonatkozó kötelezettségeket is, elektronikus személynek minősítsék. Ezt az elektronikus személyiséget elsősorban akkor alkalmaznák, amikor a robotok önálló döntéseket hoznak, vagy más módon kölcsönhatásba lépnek harmadik felekkel.”<sup>26</sup> (A felvetésre egyébként a mesterséges intelligenciával foglalkozó kutatók, egészségügyi dolgozók, jogászok és etikai szakértők nyílt levélben fordultak a Bizottsághoz, melyben azt az álláspontot támogatták, hogy a robotok jogalanyiséga semmiképpen sem fogadható el. ) 2020-ban az Európai Parlament már úgy fogalmazott, hogy a mesterséges intelligencia rendszereknek nincs jogi személyisége és

---

<sup>23</sup> A robot Sophie névre lett elkeresztelve.

<sup>24</sup> BÁCSEKAI MÁTÉ: *Az elektronikus személyiség jogi felelőssége. TDK dolgozat, 20. o.* (letöltés dátuma: 2024. 03. 28.)

<sup>25</sup> *Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata, 15. cikk 1.*

<sup>26</sup> *Az Európai Parlament 2017. február 16-i állásfoglalása a Bizottságnak szóló ajánlásokkal a robotikára vonatkozó polgári jogi szabályokról (2015/2103(INL))*

emberi lelkiismerettel sem rendelkeznek, továbbá kizárólagos céljuk az emberiség szolgálata.<sup>27</sup> Egy, már 2015-ben, az Európai Parlament Jogi Bizottsága által benyújtott javaslat tisztázni kívánta a jogalanyiség kérdéskörét, és az „elektronikus személyiség” jogalanyi kategória bevezetését javasolta. Ez a fogalom alá tartozna minden olyan humanoid robot, amely már elért egy bizonyos szintű autonómiát, és képes önállóan jogokat és kötelezettségeket vállalni.<sup>28</sup> A mesterséges intelligencia és a robotok jogalanyiségével kapcsolatos kérdések kiemelkedő fontosságúak, mivel vannak olyan fejlett szintű példányok közöttük, amelyek képesek automatizáltan önálló döntéseket hozni. Bár általában eszközként tekintünk rájuk, a felelősség kérdésében döntő fontosságú, hogy egy döntést milyen tényezők alapján hoztak, mivel ez meghatározhatja a polgári és büntetőjogi felelősséget. Magyarország Alaptörvénye rögzíti, hogy a természetes személyen kívül jogalanynak csak a törvény által létrehozott jogalanyok minősülnek, amelyek „számára is biztosítottak azok az alapvető jogok, valamint őket is terhelik azok a kötelezettségek, amelyek természetüknél fogva nem csak az emberre vonatkoznak.”<sup>29</sup> Ha az MI és a jogi személy közötti párhuzamot megnézzük, a jogi személy Ptk.-beli fogalmát képesek lennénk ráhúzni az MI-re is könnyedén, hiszen a Ptk. úgy fogalmaz, hogy a jogi személy „törvényben meghatározott típusban, törvény által nem tiltott tevékenység folytatására és cél elérése érdekében alapítható és működtethető”<sup>30</sup>, tehát nem elképzelhetetlen az MI esetében az, hogy egy, a jogi személyhez hasonló fogalmat és szabályt alkotunk róla, melynek következtében már jogalanyként tekinthetünk majd a mesterséges intelligenciára. A Ptk. szerint „A jogi személy jogképessége kiterjed minden olyan jogra és kötelezettségre, amely jellegénél fogva nem csupán az emberhez fűződhet.”<sup>31</sup> Ez szintén párhuzamba állítható lenne az MI-vel. Azonban vannak köztük különbségek is, leglényegesebb, hogy a jogi személy minden mozzanatához szükséges a természetes személy jelenléte, míg az MI esetében ez nem mondható el, hiszen létének egyik fő kulcsa az önálló működés (például egy döntés önálló meghozatala.) Egyes tanulmányok szerint a nem is olyan távoli jövőben az MI és a jogi személy egyfajta szimbiózis jelenhet meg, hiszen a kettő egymást egészíti ki.<sup>32</sup> A jogalanyiség vizsgálatánál a cselekvőképesség tanulmányozása is releváns. Míg a jogképesség mindenkit

---

<sup>27</sup> Az Európai Parlament 2020. október 20-i állásfoglalása a Bizottságnak szóló ajánlásokkal a mesterséges intelligenciára vonatkozó polgári jogi felelősségi rendszerrel kapcsolatban (2020/2014(INL))

<sup>28</sup> BÁCSKAI MÁTÉ: *Az elektronikus személyiség jogi felelőssége. TDK dolgozat*, 20. o. (letöltés dátuma: 2024. 03. 28.)

<sup>29</sup> Magyarország Alaptörvénye I. cikk (4)

<sup>30</sup> 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről. 3:1. § (4)

<sup>31</sup> 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről. 3:1. § (2)

<sup>32</sup> BÁCSKAI MÁTÉ: *Az elektronikus személyiség jogi felelőssége. TDK dolgozat*, 22. o. (letöltés dátuma: 2024. 03. 28.)

megillet, addig a cselekvőképesség, mint jogi fogalom alatt a természetes személynek azt a képességét értjük, hogy cselekedeteivel saját nevében jogokat szerezhessen, illetőleg kötelezettségeket vállaljon. Különböző fokozatai vannak a szellemi képességekre és az életkorra tekintettel. A szabad akarat a cselekvőképesség legfontosabb fogalmi eleme, ez azonban hiányzik az MI-nél, hiszen legyen bármennyire is fejlett, akkor is csak egy előre meghatározott, számára betáplált adatok alapján hozza meg a döntését, ilyen értelemben nincs neki szabad akarat. Továbbá megemlíthető az is, hogy a természetes személy rendelkezik a cselekvőképessége során emocionális tényezőkkel, valamint figyelembe veszi a vallási, erkölcsi és etikai szempontokat is, ez szintén hiányzik az MI-nél. Ezek alapján az állapítható meg, hogy az MI cselekedetei még nem tekinthetők magatartásnak<sup>33</sup>, csak abban az esetben, ha eljut arra a szintre, hogy a számára előírt programmal ellentétesen cselekedne, ilyenkor pedig már a büntetőjogi felelőssége lesz fókuszban.

---

<sup>33</sup> BÁCSKAI MÁTÉ: *Az elektronikus személyiség jogi felelőssége. TDK dolgozat, 23. o.* (letöltés dátuma: 2024. 03. 28.)

## 6. A MESTERSÉGES INTELLIGENCIÁVAL KAPCSOLATOS FELELŐSSÉGI RENDSZEREK

Ha a büntetőjogi felelősségre vonását vizsgáljuk a mesterséges intelligenciának, három elméleti konstrukcióját határozhatjuk meg, főként Gabriel Hallavy munkássága alapján.<sup>34</sup> Ez alapján az első modell a közvetett tettességen alapuló modell, a második a gondosságon alapuló modell, a harmadik pedig egy erősen hipotetikus felvetés, mely szerint az MI önálló tettes, önálló elkövető, így lehetséges neki a felelősségre vonása.

Az első modell esetében, azaz amikor a mesterséges intelligenciát az elkövetés eszközének tekintjük, le kell szögezni már az elején, hogy a megfogalmazása is elméletileg hibás, hiszen az önfejlesztő mesterséges intelligencia létrejötte során bármikor emberi közreműködés nélkül is „életbe léphet”. Közbeavatkozása után a megszerzett ismeretei alapján bűncselekményt követhet el, annak ellenére, hogy őt nem a bűncselekmény elkövetésére tervezték. Ezt az elképzelést csak akkor tudjuk elfogadni, ha az MI-re mint eszközre gondolunk, tehát ebben a felfogásban az MI megalkotói és felhasználói büntetőjogi felelősséggel tartoznak az általuk elkövetett bűncselekményekért.

A második, a gondosságon alapuló modell, amely azt feltételezi, hogy a mesterséges intelligencia használója, habár nem kifejezetten bűncselekmények elkövetésére használja a mesterséges intelligenciát, büntetőjogi felelősséget akkor is vállalnia kell, a felhasználót terheli a büntetőjogi felelősség, mert a mesterséges intelligencia bizonyos tényállásszerű cselekményt hajt végre. A büntetőjogi felelősség alapja ebben az esetben az, hogy függetlenül attól, hogy a gondatlan magatartás túlmutat-e a *negligencia* vagy a *luxuria* esetén, egyértelmű alapja van a programozás és a használat során keletkezett károk lehetőségének vizsgálatának.

Az első kettő modell esetében látható, hogy elkövető csak ember lehet, ezzel szemben a harmadik modell jelentősen hipotetikus, hiszen ez a felvetés az MI-t önálló tettesként értelmezi, mely felelősségre is vonható. Ugyebár a bűncselekmény törvényi fogalma szerint annak a cselekménynek, amely a társadalomra veszélyes, tényállásszerű és bűnös, csak olyan ember lehet alanya, aki rendelkezik az alannyá válás feltételeivel, azonban az MI nem csak hogy nem ember, de nem rendelkezik tudati-akartí képességekkel sem, így az akarati-érzelmi oldalát sem tudjuk értelmezni. Ez azonban nem jelenti azt, hogy ne kellene vizsgálni az

---

<sup>34</sup> HALLEVY, GABRIEL: *The Criminal Liability of Artificial Intelligence Entities – From Science Fiction to Legal Social Control*. *Akron Intellectual Property Journal*. 2010/4., 181. o.

autonóm MI-döntéshozatal lehetséges következményeit, és így a felelősségre vonás lehetőségét.

## 7. AZ MI ÉS A BÜNTETŐJOGI FELELŐSSÉG

Egyre gyakrabban felmerül az a jogpolitikai kérdés, hogy a mesterséges intelligencia működése közben bekövetkező jogsértések kapcsán felmerülhet-e az MI büntetőjogi felelősségének megállapítása, és ha igen, felelősségre vonható-e. Maga a felelősség általános értelemben a társadalmi normáknak való állandó alávetettséget jelenti, jelentéstartalmába továbbá beletartozik a társadalmi normák megsértése esetére előírt szankció(k)nak való alávetettség.<sup>35</sup> Az talán nem is lehet vita tárgya, hogy az MI által előidézett és generált jogsértések – függetlenül attól, hogy adott cselekmények szabálysértéseknek vagy bűncselekményeknek minősülnek – állami reakciót kell, hogy igényeljenek, azonban figyelembe kell vennünk e témakör vizsgálásakor a büntetőjog *ultima ratio* jellegét is.<sup>36</sup> Ahogy a teljes racionalitás és az eszményi működés, úgy a jogsértés el nem követése sem várt el egyetlen géptől sem, hiába nem volt ez a megalkotó céljai között. A tökéletesen jogkövető mesterséges intelligencia programozójától elvi szinten elvárható, hogy az általa elkészített szoftver jelfelismerési szinten ismerje és alkalmazza a Büntető Törvénykönyv összes lehetséges gyakorlati megvalósulását a kerettényállások mögöttes joganyagával együtt, és képes legyen reflektálni a társadalmi viszonyokra is.<sup>37</sup> Ez azonban a gyakorlatban még az embertől sem várható el. Tehát érezzük, hogy a jog ismerete sem elegendő arra, hogy megfelelően legyen kivitelezve a jogalkalmazás és a jogkövető magatartás, ugyanis szükség van erkölcsi, etikai és filozófiai tényezőkre is, melyekről nem képes rendelkezni a jog. Ezen tényezők nem csak az embernél, de a mesterséges intelligenciánál is megfigyelhetők, ezért az MI cselekményei végrehajtása közben sokkal inkább a számára betáplált adatok alapján való „gondolkodás” figyelhető meg, ennek lehet következménye az például, hogy a gyors kockázatelemző képességének köszönhetően, habár jogellenes aktust hajt végre, azért teszi, hogy a nagyobb kockázatot elkerülje. Erre adott esetben az ember nem minden esetben képes, őt döntő többségben az érzelmi tényezők befolyásolják és ennek hatására az irracionális gondolkodás figyelhető meg náluk. A mesterséges intelligencia büntetőjogi felelősségének tanulmányozásakor két lényeges elemet szükséges kiemelnünk: egyfelől a technológiai fejlődést, hiszen ez teszi lehetővé a mesterséges intelligenciának az önálló, autonóm döntések

---

<sup>35</sup> DR. ZOVÁNYI NIKOLETT : *A büntetőjogi és a polgári jogi felelősség jogkövetkezményeinek összevetése DOI 10.24169/DJM/2012/4/6* (letöltés dátuma: 2024. 04. 08.)

<sup>36</sup> Az *ultima ratio* egy latin kifejezés, azt jelenti, hogy a büntetőjog a jogrendszer végső záróköve. Vagyis a büntetőjog által szabályozott és szankcionálni rendelt cselekmények a legsúlyosabb cselekmények azok közül, amelyeket a jogrendszer többi jogága büntethet, illetve a bűncselekményként szabályozott cselekményekkel kapcsolatban a büntetőjog adhatja a legsúlyosabb szankciót.

<sup>37</sup> ZSEBŐK DÁVID: *A mesterséges intelligencia büntetőjogi felelőssége. Budapest, 2020.*

meghozatalát, ami előfeltétel a felelősségi szabályrendszer kialakításához. Másrésről figyelembe kell venni az emberi elme meghatározó tényezőit, amelyek összefüggnek a humán intellektualitással, lélektani folyamatokkal és azok értékelésével.<sup>38</sup> A felelősség megállapíthatóságának egyik fő eleme az öntudatosság. Az egyik legkényesebb kérdés, hogy kit tegyünk azért felelőssé, ha például egy MI által működtetett drón vagy robot okoz olyan helyzetet, melyre a jog valamely felelősségi alakzat alkalmazását szabja elő. A következőkben a mesterséges intelligencia és a büntetőjogi felelősség esteit vizsgáljuk meg és elemezzük alaposabban.

---

<sup>38</sup> ZSEBŐK DÁVID: *A mesterséges intelligencia büntetőjogi felelőssége*. Budapest, 2020.

## 8. AZ MI ÁLTAL ELŐIDÉZETT BŰNCSELEKMÉNY TETTESE

Amikor felelősségről beszélünk, első lépésként azt szükséges tisztázni, hogy ki lehet a büntetőjogi felelősség alanya, azaz kit tekintünk a bűncselekmény tettesének? Thomas C. King és neves szerzőtársai tanulmánya alapján ez négy modell alapján vizsgálható.<sup>39</sup> A négy modell az alábbiak:

1. az MI közvetlen (önálló) felelőssége,
2. a közvetett tettességszerű felelősség,
3. az előjárói jellegű felelősség, illetve
4. a gondossági köteleességszegésért való felelősség

### 8.1. Az MI közvetlen (önálló) felelőssége

Ez a modell *de lege lata* határozottan elvetendő modell. Ennek legfőbb oka, hogy a kontinentális büntetőjog csak a bűnösen, szándékosan vagy gondatlanságból elkövetett és felróható, emberi magatartást tekintí bűncselekménynek.<sup>40</sup> A büntetőjog elsődleges célja az életviszonyok védelme, valamint a szabályozott jogviszonyok megsértése esetén gondoskodjon a jogsértő személy megbüntetéséről, továbbá a prevenció, azonban habár a Btk. 79. §-a, amely a büntetőjog céljáról rendelkezik, nem említi, de kiemelt célja lehet ezek mellett a megtorlás is. Azonban ez utóbbi az MI-re tekintve értelmezhetetlen, nem lehet megtorlást alkalmazni rajta. Egy gép nem ismeri a szabadságot, nem tud úgy gondolni magára, mint múltat és jövőt hordozó entitás, és nem tudja megérteni a jogok és kötelezettségek jelentését.<sup>41</sup> Ha a hazai szabályozást nézzük, ez a modell a Btk. 4.§-a alapján zárható ki, hiszen az (1) bekezdésében megfogalmazott bűncselekmény-fogalom kizárólag természetes személy felelősségre vonását teszi lehetővé, valamint a cselekményfogalom is csak az ember által elkövetett cselekményeket tekintí cselekménynek.

<sup>39</sup> KING, THOMAS C. et al.: „Artificial Intelligence Crime: An Interdisciplinary Analysis of Foreseeable Threats and Solutions” *Science and Engineering Ethics* 2019/1. 109–101.

<sup>40</sup> AMBRUS ISTVÁN: *A mesterséges intelligencia és a büntetőjog, Állam- és Jogtudomány*, 61(4), pp. 4-23. (2020)

<sup>41</sup> GLESS, SABINE – SILVERMAN, EMILY – WEIGEND, THOMAS: „If Robots Cause Harm, Who is to Blame? Self-Driving Cars and Criminal Liability” *New Criminal Law Review* 2016/3. 423–424.

## 8.2. *A közvetett tettességszerű felelősség*

A második, közvetett tettességre épülő modell az az MI-t alkalmazó és működtető személyre fókuszál, tehát amellet foglal állást, hogy azt a természetes személyt kell felelősségre vonni, aki a bűncselekmény tárgyi oldalának megvalósításához az MI-t eszközként használja fel. A Btk. a 13.§ (2) bekezdésében határozza meg ki a közvetett tettes, eszerint közvetett tettes az, aki a szándékos bűncselekmény törvényi tényállását e cselekményért gyermekkor, kóros elmeállapot, kényszer vagy fenyegetés miatt nem büntethető, illetve tévedésben levő személy felhasználásával valósítja meg. Ez a megoldás a hatályos hazai büntetőjogi rendszer alapját is képezhetné a büntetőjogi felelősség megállapításának, bár, csak több korrekció után. Egyrészt a közvetett tettességre vonatkozó törvényi szabályozás taxatív felsorolására (gyermekkor, kóros elmeállapot, kényszer és fenyegetés, tévedés) figyelemmel, ilyenkor legfeljebb önálló (általános) tettesség jöhetne szóba (Btk. 13. § (1) ). Az erős MI esetén már vitatható lehet az eszközkénti felhasználás, hiszen működése már kevésbé emlékeztet egy beszámítási képességgel nem rendelkező személy cselekményére.<sup>42</sup> Problémát okozhat továbbá a felelősségre vonás kapcsán, hogy az erős MI képes lehet előre nem látható, kiszámíthatatlan döntéseket is hozni a működése során, mely már független a természetes személy elkövetőtől. E probléma megoldása lehet az úgynevezett *actio libera in causa*, amely szerint nem azon időpont kapcsán állapítjuk meg a büntetőjogi felelősséget, amikor a káros eredmény bekövetkezik, hanem azon az ún. felróható előmagatartás alapján, amely az elkövető beszámíthatatlan állapotát kiváltotta. Erre kiváló példa az az eset, hogy ha valaki úgy fogyaszt nagy mennyiségű alkoholt, hogy tudja, hatása alatt elkövethet bűncselekményt, és ebbe belenyugodva el is fogyasztja a nem kis mennyiségű alkoholmennyiséget, majd valóban el is követ egy bűncselekményt, büntetőjogi felelősségét akkor is meg kell állapítani, ha a bűncselekmény elkövetésekor az említett szertől már beszámíthatatlan állapotban van. Ez alapján ennél a modellnél az *actio libera in causa* gondatlan esete jöhet szóba.

## 8.3. *Az előjárói jellegű felelősség*

A harmadik modellt, az előjárói vagy vezetői jellegű felelősséget hazai viszonylatokban főként a katonai büntetőjogból ismert mögöttes, fokozott parancsnoki felelősségi szabályokkal hozható egy kalap alá. Érdekes megjegyezni, hogy habár a katona szót használjuk, a Btk. 127. § (1) tételesen rendelkezik arról, hogy ebben a tárgykörben elkövető nem csak a katona, hanem

---

<sup>42</sup> AMBRUS ISTVÁN: *A mesterséges intelligencia és a büntetőjog, Állam- és Jogtudomány, 61(4), pp. 4-23. (2020)*

a rendőrség, az Országgyűlési Őrség, a büntetés-végrehajtási szervezet, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv, valamint a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok hivatásos állományú tagja is lehet. A Btk. 130. § (2) alapján a parancsra elkövetett bűncselekményért a parancsot adó is tettesként felel, ha a katona tudta, hogy a parancs végrehajtásával bűncselekményt követ el, egyébként a parancsot adó közvetett tettesként felel, így ez a modell sok hasonlóságot mutat a második modellel. Amennyiben azonban a katona a parancs végrehajtása során a deliktum tekintetében tévedett, akkor közvetett tettesként a parancsot adó felel. Ebben az esetben egy egészen különös, speciális helyzet áll elő, hiszen ilyenkor a törvény erejénél fogva – minimum - két tettese lesz a cselekménynek, hiszen a parancs kiadása normatív aktusnak tekintendő, amelyet a jogalkotó von be a tényállásszerű tettesi magatartások körébe. A katona jogban való tévedése esetén pedig közvetett tettesség jön létre, ahogy az a második modellnél is megfigyelhető volt. Ennél a modellnél nem csak konkrétan a katonai büntetőjogot kell értelmeznünk, ez a modell valósul meg minden olyan esetben, amikor konkrét parancsokat adunk az MI-nek. Ez esetben fontos lenne, hogy alapvető jogszabályi előírásokat tápláljunk be előre az MI-nek, aminek következménye nemcsak a bűncselekmény, de további veszélyhelyzetek megelőzése lenne. Például egy önvezető járműnek a „parancsnok” azt adja meg, hogy Szombathelyről Győrbe jusson el 25 perc alatt, akkor az MI-nek előre betáplált védelmi mechanizmusának köszönhetően nem hajtáná ezt végre, hiszen megadnánk neki, mely sebességhatár felé nem mehetne, így el sem indulna ennél a parancsnál az autó, mert a kb. 125 km-es távot nem tudná 25 perc alatt megtenni, ha betartja az adott sebességhatárt, azonban ha előre nem adunk meg neki jogszabályi előírásokat, akkor csak bűncselekmény útján lenne képes erre (illetve, ha maga az önvezető autó képes lenne ilyen sebességhatár elérésére, azonban ennek vizsgálata jelenleg mellőzendő.)

#### **8.4. A gondossági kötelelességért való felelősség**

Ennél a modellnél erősen érezni lehet a magánjogiasodó karaktert. A jelenlegi hatályos hazai büntetőjogban e modell kezdeményeivel lehet csak találkozni egyelőre. Érdekességgént említi meg Ambrus István egyik tanulmányában, hogy „ezen konstrukció erőteljesen rokon vonásokat mutat a római jog rabszolgákra vonatkozó rendelkezéseivel, hiszen a szökött rabszolgáért a gazda különböző szempontok szerint felelősséggel tartozhatott.”<sup>43</sup> Az emberiesség elleni bűncselekményekre vonatkozóan a büntetőjogban az előzetes vagy hivatali

---

<sup>43</sup>AMBRUS ISTVÁN: *A mesterséges intelligencia és a büntetőjog, Állam- és Jogtudomány, 61(4), pp. 4-23. (2020)*

vezetők felelősségét szabályozó rendelkezések hasonlóak (Btk. XIII. fejezet). Az ilyen esetekben a lényeg az tehát, hogy az előzetes vagy hivatali vezető azonos felelősséggel tartozik, mint maga a bűncselekmény elkövetője, ha az alárendeltje vagy ellenőrzése alatt álló személy követ el ilyen cselekményt, és az előzetes vagy hivatali vezető tudott, vagy tudnia kellett volna arról, hogy a bűncselekmény megtörtént. Az ilyen, bár kevésbé gyakori eseteket is a büntetőjog további rendelkezései is szabályozzák. Például a költségvetési csaláshoz kapcsolódó felügyeleti vagy ellenőrzési kötelezettség elmulasztását a Btk. 397. §-a *sui generis* deliktumként határozza meg, és bünteti a gazdálkodó szervezet vezetőjét, az ellenőrzésre vagy felügyeletre jogosult tagot vagy alkalmazottat, ha nem teljesíti a felügyeleti vagy ellenőrzési kötelezettségét, és ezáltal lehetővé teszi, hogy a gazdálkodó szervezet tagja vagy alkalmazottja költségvetési csalást kövessen el a szervezet tevékenysége során. A korrupciós bűncselekmények esetében mind a szándékos, mind a gondatlan elkövetés büntetendő, különösen a hivatali vesztegetés jogcíme alapján. Az ilyen megoldások alkalmazása az MI-vel kapcsolatos jogsértések esetén felveti annak lehetőségét, hogy nemcsak az MI-t működtető személyt, hanem akár az üzemeltetőt vagy a tulajdonost is felelősségre lehet vonni, sőt akár az MI gyártóját is.

## 9. AZ MI „CSELEKMÉNYE”

A jelenlegi büntetőjogi szabályozás alapján úgynevezett redukált cselekménytanról beszélünk, amely értelmében a cselekmény hatóképes és akaratlagos emberi magatartás, ez alapján az MI cselekvőségét még nem tudjuk büntetőjogi cselekményként elismerni. Ennek tudatában több neves hazai és külföldi szerző is azon a véleményen van, hogy a cselekményfogalmat mihamarabb felül kell vizsgálni és ennek a felülbírálatnak alkalmasnak kell lennie arra, hogy az MI cselekménye is szerepet kapjon a büntetőjogi cselekmény fogalmában. A Kádár-Kálmán szerzőpáros szerint „a cselekmény meghatározott külső magatartás (cselekvés vagy mulasztás) formájában bekövetkező tudatos és akaratlagos célra irányuló emberi behatás a természetre és a társadalomra.”<sup>44</sup> Belovics Ervin szerint a hatóképes cselekmény meghatározása a következő: „a cselekmény az általános élettapasztalat alapján alkalmas a káros következmény létrehozására”<sup>45</sup> Egy német büntetőjogász, Urs Kindhäuser szerint azonban nem lehet szó cselekményről, ha az alanynál nyilvánvalóan nincs jelen az akarat által ellenőrzött cselekvőség, és ezért a cél elérése fizikailag lehetetlen.<sup>46</sup> Van olyan tanulmány, amely szerint nincs szó önkéntes testi mozgásról, és így cselekményről sem, ha az alany olyan magatartást tanúsít, amelyre nincs indoka<sup>47</sup>, más szerző véleménye szerint a cselekmény nem akaratlagos, ha az elkövető képtelen annak elhárítására.<sup>48</sup> Azért kívántam ismertetni néhány nagyobb gondolkodó fogalom meghatározását, mert ezekből tisztán látszik, hogy szinte mindegy, hogy az angolszász vagy a kontinentális rendszert nézzük, mindenhol az figyelhető meg, hogy az emberi magatartás áll a középpontban, az emberi magatartás a cselekményfogalom origója. Tehát ha azt szeretnénk, hogy az MI cselekményének is legyen felelőssége, elsősorban ezen kéne változtatni, ha nem is radikálisan, de annyira már igen, hogy a közvetlenül nem embertől induló, de emberi magatartásra visszavezethető működést is szükséges lehet cselekményként értelmezni és elismerni.<sup>49</sup> Ha a hatóképes cselekmény kifejezés első szavát vizsgáljuk, kijelenthető, hogy jelen esetben ez nem okozna problémát, hiszen az MI cselekménye gond nélkül képes a külvilágban történő hatás bármilyen kiváltására. A cselekménynél az akaratlagosság kérdésköréről is szót kell ejtenünk. Az akaratlagosság az ember tudata és a cselekvősége közötti pszichés viszonyt jelenti, amely az MI működésénél

<sup>44</sup> KÁDÁR MIKLÓS – KÁLMÁN GYÖRGY: *A büntetőjog általános tanai* (Budapest: KJK 1966) 276.)

<sup>45</sup> BELOVICS ERVIN: *Büntetőjog I. Általános rész* (Budapest: HVG-ORAC 2017) 158.

<sup>46</sup> KINDHÄUSER, URS: *Strafrecht Allgemeiner Teil* (Baden–Baden: Nomos 82017) 54.

<sup>47</sup> HART, HERBERT L. A.: *Punishment and Responsibility* (Oxford: Clarendon 1968) 103.

<sup>48</sup> WILLIAMS, GLENNVILLE: *Textbook of Criminal Law* (London: Stevens 1983) 29.

<sup>49</sup> AMBRUS ISTVÁN: *A mesterséges intelligencia és a büntetőjog, Állam- és Jogtudomány, 61(4), pp. 4-23. (2020)*

hiányzik (vagy hiányozhat), így ez egyelőre értelmezhetetlen, azonban egy revideálás során annyit el lehetne érni, hogy az akaratlagosságot, mintegy eldönthető elemként hagyhatnánk meg a bíróságoknak az MI cselekményének vizsgálata során. Az viszont már megállapítható az MI cselekményéről, hogy a mesterséges intelligencia azon tevékenységei, aktusai és cselekedetei értelmezhetők cselekményként, amelyek gépi tanuláson, adaptáción, önálló döntéseken és következtetéseken alapulnak, és ezeket követik.

## 10. AZ MI ÉS A TÉNYÁLLÁSSZERŰSÉG

A tényállásszerűség azt jelenti, hogy a cselekménynek minősülő emberi magatartás beleilleszkedik valamely különös részi bűncselekménymeghatározás, törvényi tényállás keretei közé. Ahogy már fentebb többször megállapításra került, e témakör elemzésénél is az a kiindulópont, hogy feltétlenül jogváltoztatásra lenne szükség, ahhoz, hogy a jövőben megállapítható legyen a mesterséges intelligencia cselekményének tényállásszerűsége. Szathmáry Zoltán azon a véleményen van, hogy „a bűnösség kirekesztésével a cselekmény tényállásszerűségének lehetőségét nem zárja ki szubjektív elem.”<sup>50</sup> A megoldás az lehetne, hogy a Btk. különös részben található tényállásainak szövegét oly módon kodifikálnánk újra, hogy a tényállásokból az „aki” szót kivennénk, helyettesítenénk vagy módosítanánk „aki és ami” kifejezésre, mert az „aki” szó így önmagában csak az emberi tényezőre enged következtetni. Ha az „ami” (vagy ennek egyéb, gépi elkövetőre utaló kifejezés) bekerülne a tényállásokba, akkor az ember mellett autonóm döntéshozó rendszerek magatartása is lehetne büntetőjogilag tényállásszerű. Azonban itt is van rizikófaktor, kérdés, hogy mennyire lennének az ilyen tényállások konkrétak. A jelenlegi törvényi szabályozások alapján a tényállásoknak van alanyi és tárgyi oldala, a bűncselekmény alanya hozzátartozik a tényálláshoz, ha azonban a fent említett módosításokat, újrafogalmazásokat alkalmaznánk, akkor az alanyi oldalra nem, csupán csak a tárgyi oldalra lenne elfogadható a tényállás és annak is csak egy részére<sup>51</sup>. Az MI cselekményének vizsgálatakor teljes mértékben értelmezhető a célzat, a motívum azonban már kérdéseket vet fel, mert a természetes személy esetében egyazon pszichés folyamathoz tartozik mindkettő.<sup>52</sup> A motívum megteremtője a célnak, de a motívum egy olyan gondolat, amelynek az emberi lélek eredetével kapcsolatban valóban nincs egzakt és egyetemesen elfogadott tudományos álláspontja. A lélektani kérdések gyakran túlmutatnak a tudomány jelenlegi ismeretein, és számos elmélet és nézet létezik ebben a témában. Az emberi tudat és lélek mibenléte, eredete és jellege továbbra is fontos filozófiai és vallási viták tárgyát képezi, ezért a büntetőjog sem tudja tételesen meghatározni ennek fogalmát. Ez azonban nem akadályozza annak, hogy a motívumot kizárhatnánk az MI cselekményénél, hiszen a természetes személy esetében sem kötelező, hogy valamilyen érzelmi elemet tartalmazzon a cselekmény, ezért az MI számára is betáplálhat az operátor olyan feltételeket és szituációkat, amiket később okként

<sup>50</sup> MISKOLCZI BARNA – SZATHMÁRY ZOLTÁN: *Büntetőjogi kérdések az információ korában. Mesterséges intelligencia, Big Data, profilozás* (Budapest: HVGORAC 2018) 39–104.

<sup>51</sup> AMBRUS ISTVÁN: *A mesterséges intelligencia és a büntetőjog, Állam- és Jogtudomány*, 61(4), pp. 4-23. (2020)

<sup>52</sup> ZSEBŐK DÁVID: *A mesterséges intelligencia büntetőjogi felelőssége*. Budapest, 2020.

tud majd felhasználni. Ez azt jelenti, hogy a mesterséges intelligencia képes átvenni az emberi alanyi oldalának bizonyos részeit és reprodukálni az ember viselkedésének bizonyos aspektusait anélkül, hogy érzelmi vagy akarati motivációval rendelkezne az adott cselekedethez. Az MI által létrehozott viselkedés gyakran funkcionális és hatékony lehet, de nem feltétlenül jár együtt emberi érzelmekkel vagy szándékokkal. Összességében tehát itt is elmondható, hogy *de lege ferenda* javaslatokra volna szükség a jelenlegi hazai szabályozást tekintve, ha az MI-vel kapcsolatos jogsértéseket szeretnénk a jövőben deklarálni, márpedig erre ez a probléma egyre sürgetőbb.

## 11. AZ MI, MINT ELKÖVETÉSI TÁRGY

Vizsgálat tárgya lehet az az eset is, amikor a mesterséges intelligencia a bűncselekmény elkövetési tárgya, azaz sértetti pozícióba kerül. Az elkövetési tárgy a törvényi tényállásban megjelölt az a személy vagy dolog, akire vagy amire az elkövetési magatartás behatást gyakorol vagy mint behatás irányul. Ez a fogalom alapján ugyancsak a személy – természetes személy esetén passzív alanynak nevezzük – és a dolog lehet elkövetési tárgy, azonban újabb nézetek szerint ki kéne bővíteni a meghatározást például a „más speciális tárgy” vagy ehhez hasonló kifejezéssel, melynek következtében még az élettelen jelenségek is szerepet kaphatnak a bűncselekmények tárgyaként.<sup>53</sup> Az MI esetében elsősorban az adatok és az információs rendszerek elkövetési tárgyként való kezelésével érhető el ez, mivel különféle információs rendszerek elleni támadások könnyen adatvisszaéléseket és információs rendszerek elleni támadásokat eredményezhetnek. Az MI jogi személyiségének és sértetti státuszának kérdése egyelőre főleg filozófiai viták tárgyát képezi csak. Egyesek szerint ha az MI valaha is rendelkezne olyan tudatossági szinttel, amely alapján sértettként tekinthetnénk rá, akkor fel kell, hogy merüljön a jogok elismerésének kérdésköre is, például a védelemhez való jog. A jelenlegi hatályos büntetőjogi rendszerben az MI nem lehet még sértett, mert nincsenek jogai, és nem tekinthető önálló jogalanynak. Az MI-vel kapcsolatos jogsérelmeket mindig a mögötte álló emberek vagy vállalatok érdekeinek sérelmeként kezelik, nem pedig az MI önálló jogainak védelmeként.

---

<sup>53</sup> AMBRUS ISTVÁN: *A mesterséges intelligencia és a büntetőjog*, *Állam- és Jogtudomány*, 61(4), pp. 4-23. (2020)

## 12. MI ÉS JOGELLENESSÉG

Az MI-vel kapcsolatos jogsértések következő lépéseként érdemes a jogellenesség kérdéskörével foglalkozni. A Btk. 4.§ (1) meghatározza a bűncselekmény fogalmát, fogalmi elemeit, melynek harmadik és egyben egyik legfontosabb eleme a társadalomra veszélyesség (mely materiális oldalának szinonimájaként a jogirodalom gyakran a jogellenesség fogalmat használja.) Ha a jogellenességet kizáró okok valamelyike fennáll, a tényállásszerű cselekmény jogellenessége hiányzik, így a cselekmény nem lesz bűncselekmény, ezért a következőkben a leggyakoribb kizárási okokra, a jogos védelemre és a tévedés problémakörére helyezném a hangsúlyt.

A jogos védelmet a Btk. 21-22.§-a határozza meg, lényege szerint a jogtalan támadás elhárításának következményeit, kockázatát a támadónak kell viselnie. A törvényszöveg szerint nem büntetendő annak a cselekménye, aki a saját, illetve a mások személye vagy javai elleni jogtalan támadás megelőzése céljából telepített, az élet kioltására nem alkalmas védelmi eszközzel a jogtalan támadónak sérelmet okoz, feltéve, hogy a védekező mindent megtett, ami az adott helyzetben elvárható annak érdekében, hogy az általa telepített védelmi eszköz ne okozzon sérelmet. A jogos védelem mondhatni a természetjog által biztosított önvédelemhez való jogból származik.<sup>54</sup> Ha a jogos védelem és az MI kapcsolatát vizsgáljuk, a legfőbb kérdéskör, hogy az MI működése bizonyos esetekben fenyegetést jelenthet a jogos védelem alá eső jogi tárgyak, például a – nemcsak emberi - élet, a tulajdon és az ember magánélete szempontjából. Ennek következtében felmerülhetnek olyan kérdések, hogy az MI-nek minden körülmények között feltétlenül el kell-e kerülnie az általa végzett tevékenység során érintett személyek sérülését, vagy sem. Főként a robotok (takarítórobotok, bevásárlóközpontban működő robotok, kórházi robotok, szexrobotok, stb.), drónok és az önvezető járművek esetében merülnek fel ezek a kérdések, ezen gépek működése közben jogosan merül(het) fel az élet és testi épség fizikai sérelme. Ezekre jó példa lehet az, amikor egy önvezető jármű a Google Maps segítségével gyalogosokat gázol el, vagy (a hazánkban még nem, de az Egyesült Államokban már működő) csomagokat szállító drónok, melyek különböző tárgyakat képesek az emberekre ejteni, amely az életet is képes veszélyeztetni vagy rongálást hajt végre, azáltal ha egy járműre vagy épületre ejti a nagy súlyú csomagokat. A tulajdonhoz való jogot és a kizárólagos birtokláshoz való jogot is képesek fenyegetni ezen MI által irányított, valóságban megjelenő, fizikai eszközök. Erre kiváló példa, ha egy bevásárlóközpontban használt robot megtámadja a

---

<sup>54</sup> AMBRUS ISTVÁN: *A mesterséges intelligencia és a büntetőjog, Állam- és Jogtudomány, 61(4), pp. 4-23. (2020)*

vásárlót és elveszi a nála lévő értékeket vagy az éppen frissen vásárolt termékeket. A magánéletet fenyegető esetre jó példa lehet a kémkedés, hiszen ezek az eszközök könnyed módon képesek lehetnek lehallgatásra, ráadásul olyan környezetben is, amely az ember számára mondhatni lehetetlen feladat volna. A lehallgatott információt pedig képesek lennének tárolni, továbbadni vagy felhasználni.<sup>55</sup> Az önvezető járművek már bonyolultabb problémákat vethetnek fel, hiszen esetükben nemcsak a legalapvetőbb potenciális veszélyek állnak fenn, miszerint nem tartják be a KRESZ-t, hanem a közlekedési bűncselekmények akár káros következményeket is magukban hordozhatnak. Ami a jogos védelem hazai megítélését illeti ebben a vonatkozásban, fontos kiemelni, hogy a jogellenességet kizáró okra való hivatkozás alapvető feltétele, hogy az önvezető jármű ne a számára előre betáplált információk és parancsok alapján idézze elő a veszélyhelyzetet, hanem az időközben magába épített információk alapján. Jogos védelemről tehát abban az esetben beszélhetünk, amikor a mesterséges intelligencia eszközként szerepel egy természetes személy elkövető kezében.<sup>56</sup> Ilyenkor tehát az MI jogtalan támadás eszközeként szolgál, melyre alkalmas is tud lenni.

A Btk. 20. §. rendelkezik a tévedésről, amely a szándékos bűnösség tudati oldalának fogyatékoságát jelenti, így bűnösséget kizáró ok. A tévedés a tudati oldal fogyatékosága, amelynek következtében a tévedésben levő személy olyan magatartást tanúsít, amit a tévedés nélkül nem tett volna. A hatályos Btk. a tévedés két fajtájáról rendelkezik, a ténybeli tévedésről és a társadalomra veszélyességben való tévedésről. Az elkövető akkor tudna csak a tévedésre hivatkozni, ha az autonóm gép információinak köszönhetően következik be a sérelemmel járó élethelyzet. Például egy ha önvezető jármű a Google Maps alkalmazásból téves információkat gyűjt be, az operátor pedig ezek alapján táplál be parancsokat a járműnek és ennek következtében történik a baleset.

---

<sup>55</sup> AMBRUS ISTVÁN: *A mesterséges intelligencia és a büntetőjog, Állam- és Jogtudomány*, 61(4), pp. 4-23. (2020).

<sup>56</sup> SZATHMÁRY ZOLTÁN: „*A büntetőjogi felelősségre vonás akadályai*” in *Miskolczi–Szathmáry*(11. lj.) 126.

### 13. MI ÉS A BŰNÖSSÉG

A bűnösség fogalma hagyományosan szubjektív, magában foglalva a szándékos és a gondatlan viselkedést is. Az ilyen típusú bűncselekmények esetén a természetes személy felelősségének kérdése merül fel. Azonban ha csak a tényleges felelősséget vizsgáljuk, és elhagyjuk a szubjektív elemeket, az a bűncselekmények MI-re történő alkalmazását is egyszerűsítheti. Felmerül a kérdés, hogy akkor a jövőben mégis mily módon lehetne pőnalizálni? Mivel az MI-t nem tekintjük jogi személynek, így jelenleg nem vonható felelősségre úgy, mint egy természetes vagy jogi személy. Miskolczi Barna azon a véleményen van, hogy „az MI autonóm döntésével kapcsolatos büntetőjogi felelősségi rendszert a jogi személy büntetőjogi felelősségének analógiájára lehet kialakítani.”<sup>57</sup> Ami a jogi személyek büntetőjogi felelősségét illeti, Magyarországon 2001-ben alkottak törvényt, majd 2004-ben lépett hatályba *a jogi személlyel szemben alkalmazható büntetőjogi intézkedésekről szóló 2001. évi CIV. törvény*, amely a sorozatos törvénymódosításoknak köszönhetően elérte azon célját, miszerint a törvény által tartalmazott szankciók egyre kevésbé függenek a jogi személyen keresztül bűncselekményt megvalósító természetes személy felelősségre vonásától.<sup>58</sup> Így a jogi személy példájára ráhúzva, a MI felelőssége is megállapítható lehetne, azt figyelembe véve, hogy amiként a természetes személynél is vannak olyan okok, amelyeket nem veszünk figyelembe a büntethetőséget kizárásnál (pl. bódult állapotban lévő személy nem hivatkozhat a bűncselekmény tárgyi oldalára), úgy az MI-nél is tételesen meg lehetne határozni, hogy mely esetekben zárhatjuk ki a bűnösségét és mely esetekben vonható felelősségre. Egyes jogászok és jogtudósok javaslatokat tettek arra, hogy a büntetőjog reformjával lehetőséget teremtsenek az MI rendszerek közvetett felelősségre vonására. Ilyen javaslat például az MI „kvázi-jogi személyisége,” amely lehetővé tenné, hogy az MI rendszerek bizonyos autonóm döntéseiért közvetlen jogi felelősséget lehessen alkalmazni. Bár az MI „bűnössége” önmagában nem értelmezhető, bizonyos fokú autonómiájú rendszerek esetén különleges szabályozási keretek alakíthatók ki, például szigorúbb biztonsági és megfelelési követelmények révén. Ez megakadályozhatná, hogy az MI jogellenes cselekedeteket kövessen el, még ha közvetlen felelősségre vonás nem is lehetséges.

---

<sup>57</sup> Miskolczi Barna: „Az MI önálló felelősségi rendszere” in Miskolczi–Szathmáry (11. lj.) 188.)

<sup>58</sup> Miskolczi Barna: „Az MI önálló felelősségi rendszere” in Miskolczi–Szathmáry (11. lj.) 188.)

## 14. MI ÁLTAL ELKÖVETHETŐ BŰNCSELEKMÉNYEK

Az MI rendszerek, bár nem rendelkeznek szándékossággal vagy tudatossággal, bizonyos körülmények között előidézhethetnek bűncselekményeket, akár közvetlen végrehajtással, akár segédeszközként. Az MI által elkövetett bűncselekmények a digitalizációs bűncselekmények körébe sorolhatóak. A való életben megfigyelhető adatok alapján az MI-t leggyakrabban online zaklatásra, az online térben elkövetett lopásra, pénzmosásra használják fel, de egyre nagyobb számban figyelhetők meg az önvezető járművekkel és az új közlekedési eszközökkel (e-roller, segway) kapcsolatos bűncselekmények is. Az online térben egyre gyakrabban használják fel adatlopásra vagy adatsértésre, akként, hogy az MI rendszert arra tervezik vagy programozzák, hogy személyes adatokat jogosulatlanul megszerezzen vagy felhasználjon. Elkövethetnek továbbá a számítógépes rendszerek elleni bűncselekményeket, például jogosulatlan behatolást, adatszivárogtatást, vagy akár szolgáltatásmegtagadásos (DDoS)<sup>59</sup> támadásokat. Az MI-vezérelt algoritmusok nagy mennyiségű álhírt is képesek terjeszteni, amellyel tömeges félrevezetést érhetnek el. Gyakori előfordulási esete továbbá az online térben megvalósuló zaklatás és zsarolás büntettekben való felhasználása. Azonban az új típusú szexuális bűncselekmények köre lett az, amelyeknél óriási emelkedés fedezhető fel a mesterséges intelligenciának köszönhetően, ezek közül is a deepfake emelkedik ki, hiszen ez esetben az egész bűncselekmény során használatban van az MI, így e bűncselekményt kívánom részletezni az alábbiakban, hiszen nem csak ez a legjelentősebb bűncselekmény, ahol az MI-t felhasználják, de a közeljövőben számos gondot okozhat még ez a bűncselekmény.

A deepfake kifejezésnek nincsen pontos magyar fordítása, köznyelvben a mélyhamisítás szót szokták használni, de ez nem a tudományos fordítása. A deep az MI alapon működő, mélytanulási technológiára utal, a fake szó pedig meghamisítást vagy manipulációt jelent, így ez az összetett szó lényegében az MI által generált algoritmusok által készített manipulált kép-, hang- és videófelveteleket jelent. Ezen algoritmusok képesek arra, hogy bárkinek az arcát élethű formában olyan felvételre lehet montírozni, amelyen egyáltalán nem szerepelt. Leggyakoribb esete ennek, hogy ismert emberek (főként női sztárok) arcát pornográf felvételekre teszik rá, így egy olyan pornográf felvétel készül el és kerül fel az internetre, amiről – a profi, élethű készítésnek köszönhetően – könnyen hihetik azt a fogyasztók, hogy valóban az adott ismert embert látja aktus közben. Ezek mellett politikai és üzletfelek lejáratására is

---

<sup>59</sup> Distributed Denial of Service - DDoS-támadásnak azt nevezzük, amikor a támadó nagy mennyiségű forgalommal áraszt el egy hálózatot vagy szerveret azzal a céllal, hogy annak működését ellehetetlenítse.

használhatják, mely egy választás során felmérhetetlen károkat és veszteségeket okozhat egy-egy politikusnak vagy pártnak. A deepfake-ek etikai és jogi kérdéseket vetnek fel, a büntetőjogi felelősség mellett például a személyiségi jogok, a személyes adatok védelme és a félretájékoztatás kérdéseit. Az Egyesült Államok, pontosabban Virginia állam már 2019 óta büntetni rendeli a deepfake-et, azonban hazai szabályozás még erre sincs. Amennyiben itthon követné el bárki ezt, úgy a magyar büntetőjogban a deepfake a személyes adattal visszaélés bűncselekményét valósíthatja meg, hiszen az Info tv. 3. § 3 b) alpontja a biometrikus adatot különleges személyes adatnak tekinti, az arckép pedig biometrikus adatnak számíthat. A deepfake-et egy szintén az új szexuális bűncselekmények körébe tartozó bűncselekményhez, a bosszúpornográfiához is fel szokták használni. A Nemek Közötti Egyenlőség Európai Intézete (EIGE) meghatározása szerint a bosszúpornográfia a „szexuális tartalmú fényképek vagy videók internetes közzététele a felvételeken szereplő személy beleegyezése nélkül.” Általában a féltékenység vagy a párkapcsolat megszüntetése miatti bosszú e bűncselekmény elkövetésének az oka. Bosszúpornográfia történhet úgy is, hogy egy már létező pornográf felvételre montírozzák rá a sértett arcát vagy egyéb testrészét és ezt teszik közzé, ezzel több sérelmet is okozva a sértettnek.

## 15. BÜNTETŐJOGI SZANKCIÓK

Amennyiben egy mesterséges intelligenciát bűncselekményre felhasználó természetes személyt vonnak felelősségre, úgy a bűncselekmény súlyától függően a bíróság különböző szankciókat szabhat ki, például végrehajtandó vagy végrehajtásban felfüggesztett szabadságvesztést, pénzbüntetést vagy közérdekű munkát. Azonban ha magát az MI-t kéne szankcionálni, akkor a kérdéskör újragondolására volna szükség. A fent említett büntetések kiszabása lehetetlen volna, hiszen képtelenség például a mesterséges intelligenciát végrehajtandó szabadságvesztésre, pénzbüntetésre vagy éppen közérdekű munkára ítélni. Jelenleg maximum az MI által okozott jogellenes tevékenységért az üzemeltetőket vagy tulajdonosokat szankcionálhatják. Azonban volnának szankciók, melyeket lehetne vele szemben alkalmazni, ilyen lehet például az elkobzás, a vagyonelkobzás, valamint az elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tétele.<sup>60</sup> Mivel a többi büntetés nem lenne alkalmazható, alternatív megoldást jelenthetne még a jogi személlyel szembeni szankcióknak az alkalmazása, például tevékenységi kör szűkítése. Alternatív megoldás lehetne, hogy magas kockázattal járó MI rendszerek esetében kötelezővé kellene tenni a felelősségbiztosítás megkötését, amely fedezné az esetleges károkat, amiket az MI rendszer okozhat. (Ezt a modellt jelenleg az autonóm járművek esetében is megfontolják, ahol a biztosítótársaságok fedezik a baleseti kártérítéseket.) További megoldást nyújthatna azon opció is, hogy a jogsértésre hajlamos MI rendszerek esetén kötelezhetik a fejlesztőket és üzemeltetőket szigorúbb tesztelési és akkreditációs követelmények betartására. Például előírhatják, hogy az MI fejlesztők bizonyítvánnyal rendelkezzenek a rendszer etikus és biztonságos alkalmazásáról, mielőtt az a nyilvánosság számára elérhetővé válik. Ez azonban határozottan elméleti szinten van, gyakorlati kivitelezése nehéz volna.

---

<sup>60</sup> AMBRUS ISTVÁN: *A mesterséges intelligencia és a büntetőjog*, *Állam- és Jogtudomány*, 61(4), pp. 4-23. (2020)

## 16. AZ MI SZEREPE A DÖNTÉSHOZATALBAN

Még a konkrét, végső bírósági döntéshozatal előtt az MI jelentős segítséget nyújthat a döntés meghozatalában. Az MI valószínűleg hozzájárulna a jogrendszer átláthatóságához, kiszámíthatóságához és standardizálásához, ami segítene csökkenteni a jogi bizonytalanságot. Leghatékonyabban a jogi dokumentumok előkészítése, a statisztikai adatok feldolgozása, az internetes portálok gyors átnézése és a bűncselekmény minősítésével kapcsolatos döntések meghozatala során lehetne hasznosítható.<sup>61</sup> A döntéshozatal során a bíróságok munkáját főként az óriási mennyiségű és ezáltal szinte feldolgozhatatlan anyagmennyiség feldolgozásában segítheti. Mivel manapság már minden nyomozati és bírósági iratanyag digitálisan elérhető, így az MI képes lehet az ügyben releváns összes iratot értelmezni, elemezni, más iratokkal összehasonlítani és azon lényeges információkat kiszűrni, melyek segíthetik a bíróság munkáját a döntéshozatalban. Ehhez csak annyit kell tenni, hogy be kell táplálni számára az összes esszenciális iratot és meghatározni a feladatát, onnantól kezdve önállóan el fogja tudni végezni a munkáját. Erre természetesen csak az erős MI lehet képes, a gyenge MI még nem képes a fontos információk kiszűrésére. Időtakarékosági szempontból is hasznos, hiszen alsó hangon is milliószor gyorsabban tud dolgozni, mint az ember, így az ügyben eljáró bíró(k) több napi, akár havi munkát is megspórolhatnak e használatával.

A 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról (továbbiakban Be.) kimondja, hogy a büntetőeljárásban határozathozatalra az eljárás bármely szakaszában sor kerülhet. Ezen határozatok lehetnek érdemi és nem érdemi döntések, azokat eljárási szaktól függően meghozhatja a nyomozó hatóság, az ügyész és a bíróság is. A nyomozás során döntést hozhat mind a három hatóság, a nyomozó hatóság és az ügyész érdemi döntést is, ugyanakkor a bíróság a nyomozati szakaszban elsősorban a kényszerintézkedésekkel kapcsolatos döntéseket hoz. Az MI szerepe mind az érdemi, mind a nem érdemi döntéshozatal esetében szóba jöhet, azonban erről feltételes módon tudunk csak jelenleg beszélni, a Be. jelenleg nem ismeri az MI használatát.

A nem érdemi döntések közül példaként említhetjük a kizárást, kijelölést, áttételt, igazolási kérelmet, a nyomozás határidejének meghosszabbítását, szakértő kirendelését, stb. Valószínűsíthető, hogy ezeket a feladatokat az MI könnyen képes lenne ellátni, azonban csak az erős MI, a gyenge nem lenne képes rá. Képes lenne egy kijelölésről szóló határozatot

---

<sup>61</sup> HERKE CSONGOR: *Mesterséges intelligencia a büntetőjogi döntéshozatalban*, *Jogtudományi közlöny*, 78(4), pp. 165-176. (2023)

meghozni, ha betápláljuk neki a kijelölésre vonatkozó szabályokat<sup>62</sup> és az eljárás ügyiratát, de egy szakértő kirendelő határozat megírása sem okozna neki problémát, elég ha – az eljárás ügyirata mellett – a szakértőnek szánt, az eljárás szempontjából releváns kérdéseket megadjuk neki. Elbírálásra is képes lehet, például egy kizárásra irányuló kérelmet képes lehet eldönteni, csupán a Be. 14. §-át kell betáplálni (amely a bíró kizárásának okairól rendelkezik) és képes lenne egy kizárásról szóló határozatot megírni. Ahhoz, hogy ezek működhessenek a gyakorlatban is, egy dologra volna szükség, mégpedig, hogy jelentős módosításon essen át a Be. Módosítani szükséges annyiban, hogy az MI eljárhasson ezen esetekben és elvégezhesse ezen cselekményeket, illetve, hogy az MI által hozott határozatok ellen lehessen jogorvoslattal élni, hiszen a fent említett esetek többségénél a Be. ezt kizárja. Azonban problémát okozhat az úgynevezett *véletlenszerű döntés elve*, mely felvetné azt a kérdést, hogy az MI valóban döntést hoz-e, vagy csak a betáplált adatok szerint és korábbi döntések alapján von le következtetéseket, hogy melyik döntés áll legközelebb a helyes döntéshez az adott ügyben<sup>63</sup>, valamint a meglévő helyes döntések közül sem mindegy, hogy milyen elvek alapján hozza meg az MI a döntését.<sup>64</sup>

Herke Csongor véleménye szerint egy büntető eljárásban az MI-nek a kényszerintézkedések meghosszabbításával kapcsolatos nyomozási bírói döntések esetén lenne a legnagyobb haszna, hiszen ha az MI-t ellátnák a megfelelő információkkal, ezeket a döntéseket akár az MI is meghozhatná, csupán annyira lenne szükség, hogy az indítványok elbírálásához szükséges kérdéseket külön meg kellene jelölni az elektronikus iratban, azaz lenne külön rovat, hogy az indítvány a kényszerintézkedés meghosszabbítására, megszüntetésére vagy megváltoztatására irányul. Külön meg kellene jelölni, hogy melyek az indítványt megalapozó bizonyítékok, szükség esetén azokat csatolva is az indítványhoz. Ezek alapján Herke úgy gondolja, hogy az erős MI képes lenne egy ugyanolyan jó döntést meghozni, mint a bíróság, pontosabban a nyomozási bíró.<sup>65</sup>

Az Európai Unió mesterséges intelligenciával kapcsolatos tervezete négy kategóriába osztja az MI-alkalmazásokat: teljesen tiltott, nagy kockázatú, kevésbé kockázatos és egyik kategóriába sem tartozó (nem kockázatos) alkalmazás.<sup>66</sup> A bírói munkához igénybe vett MI a nem teljesen tiltott, de nagy kockázatú kategóriába tartozik. Az MI-t felhasználó bíróságtól a

---

<sup>62</sup> Be. 24. §

<sup>63</sup> HERKE CSONGOR: *Mesterséges intelligencia a büntetőjogi döntéshozatalban*, *Jogtudományi közlöny*, 78(4), pp. 165-176. 2023.

<sup>64</sup> AGÓCS PETRA MÁRTA: *Az önvezető járművek által felvetett problémákra adható lehetséges válaszok a magyar büntetőjog alapján*. *Magyar Jog*. 2022/6. sz. 363.

<sup>65</sup> HERKE CSONGOR: *Mesterséges intelligencia a büntetőjogi döntéshozatalban*, *Jogtudományi közlöny*, 78(4), pp. 165-176. 2023.

<sup>66</sup> *Az Európai Bizottság mesterséges intelligencia kódexének tervezete*. *Gazdaság és Jog*. 2021/5. sz. 1.

tervezet szerint elvárás a részletes dokumentáció, a naplózó rendszerek társítása, az átláthatóság, és főként a folyamatos emberi felügyelet és beavatkozási lehetőség.

Sőt, nem csak a kiválogatott információkat adja a bíróság rendelkezésére, képes lehet egy konkrét döntés meghozatalára is.

### ***16.1. A mesterséges intelligencia szerepe a konkrét büntetőjogi döntéshozatalban***

Az a képessége, hogy képes nagyon rövid időn belül hatalmas adatbázist feldolgozni, számos esetben felhasználható lenne a konkrét döntéshozatal során. Legalapvetőbb példa erre a precedensalapú igazságszolgáltatás, ezekben az ügyekben pillanatok alatt kigyűjtheti az adott ügy szempontjából jelentős döntéseket, rávilágíthat azok leglényegesebb pontjára vagy éppen hibáira és itt is időpazarlástól és fáradságtól kíméli meg nemcsak a döntéshozókat, de a vádat és a védelmet is. A legfontosabb kérdés, hogy egy döntéshozatal során milyen és mekkora szerepet kaphat a mesterséges intelligencia.

Az talán bátran kijelenthető, hogy az MI a számára rendelkezésre álló adatok összevetése alapján sokkal objektívabb döntést hoz, mint egy bíró, hiszen minden szubjektív elemtől mentes lenne a döntéshozatal során. Egy érdemi döntésnél az MI legkönnyebben egy negatív határozatot lehet képes meghozni, amikor is a büntetőjogi felelősségre vonásnak valamilyen akadálya van. Eljárást megszüntető határozatot vagy végzést, illetve felmentő ítéletet képes lehet egy bíróval azonos szinten meghozni, csupán a büntethetőséget akadályozó tényeket kell ismernie (például, kegyelem, gyermekkor, elkövető halála, stb.). Azonban jóval problémásabb a helyzet akkor, ha a büntethetőségről kell döntést hoznia. A legalapvetőbb gond az lenne, hogy ki lenne képes tudomásul venni és elfogadni azt a döntést, ítéletet, amelyet egy gép hoz meg és nem egy természetes személy, még akkor is, ha az a döntés egyébként teljes mértékben megegyezik a bíróság által hozott döntésnek? Ebben az esetben természetesen az a kérdés is felmerül, hogy a bíróságon kívül az eljárás egyéb résztvevői tudják-e, hogy a döntést az MI hozta meg és nem egy vagy több ember. Zödi Zsolt rámutat arra, hogy egy MI által hozott ítélet több sebből is vérezhet, hiszen egy gép nehezen tudja vagy nem is tudja értékelní például a perbeszédekben elmondott érveket, nehéz feladatot jelentene neki a határozat megfelelő indokolása és egy algoritmus nehezen birkózik meg a tényállások feldolgozásával, és azok megítélésével.<sup>67</sup> További, később jelentkező káros következménye lehet, hogy ha az a döntés,

---

<sup>67</sup> ZÖDI ZSOLT: *A digitalizáció hatása a jogász szakmára* (GJ, 2018/12.), 3-9. o.

ami alapján meghozta az MI a saját döntését, az valamely rossz döntésen alapul, és ez az iratban nincs feltüntetve, akkor ő maga is helytelen döntést fog hozni. Például ha az ítélet, amely alapján meghozta a döntését, diszkriminatív elemeket tartalmaz, akkor ezt a mintát fogja követni és ő maga is nagy valószínűséggel diszkriminatív döntést fog hozni. További jelentős veszélyforrás lehet, hogy az MI sem tökéletes, egy-egy profibb informatikusnak nem okozna nehézséget az MI meghackelése. (A hackelés törekvés arra, hogy egy személy hozzáférjen olyan számítógépekhez vagy más IT eszközökhöz, és azon tárolt adatokhoz, amelyekhez jogosultsággal nem rendelkezik, és ezáltal képes legyen az eszközök jogszerűtlen manipulálásra is.) Így fennáll a veszélye annak, hogy a bírósági adatok jogosulatlan személy birtokába kerülnek vagy pedig az MI-t akként programozzák át, hogy még véletlenül se tudjon helyes döntést hozni.

Az MI jelen tevékenységét három mozzanatra bonthatjuk: első lépésként minden, az ügyben releváns korábbi iratot be kell táplálnunk, második lépésként a jelen ügy iratait és adatait tápláljuk be, hogy a kettőt össze tudja majd vetni és végül harmadik lépésként az MI meghozza a saját, végső döntését.<sup>68</sup>

Jelenleg talán azt mondhatnánk, hogy egy nagyobb, komolyabb ügyben az a megfelelő és helyes, ha a bíróság hoz döntést, de a büntetővégzéseket már rábízhatnánk a mesterséges intelligenciára vagy ha nem is bízunk rá teljesen, de nagy szerep juthatna neki egy-egy büntetővégzés meghozatala során. Ugyanis ez esetén a bíróság a vádirati tényállás alapján, minden további bizonyítás lefolytatása nélkül hoz érdemi döntést, amit vagy el lehet fogadni vagy tárgyalás tartását lehet kérni. A vádirati tényállás alapján, a korábbi, hasonló ügyekben hozott döntések egybevetésével maga az MI is meghozhatja a döntést az ugyanis jelenleg elképzelhetetlen, hogy az MI bizonyítási eljárást folytasson le.

Egy másik elgondolkodtató kérdés, ha az MI döntéshozatalát vizsgáljuk és elfogadjuk azt, hogy megbízzuk a döntés meghozatalával, hogy mely bűncselekmények elbírálását bízuk rá. Könnyen rábízhatnánk az olyan ügyeket, amelyekről általánosságban elmondható, hogy a bírók is szinte automatikusan, már-már gondolkodás nélkül döntenek, például az ittas állapotban elkövetett járművezetés bűncselekmény esetében, ahol a zero tolerancia miatt a büntetőjogi felelősség megállapítása nem is kérdés, a büntetés kiszabásánál pedig objektív tényeket kötelesek figyelembe venni, ilyen az ittaság foka, korábbi közlekedési előélet, esetleges egyéb

---

<sup>68</sup> ESZTERI DÁNIEL - PÉTERFALVI ATTILA: *Amikor a gépeink tanulnak minket, avagy a mesterséges intelligencia alapú döntéshozatal és profilozás szabályozásának európai unió törekvéseiről. Századvég. 2022/1. sz. 96. o.*

közlekedési szabályszegések. Büntetésként általában a járművezetéstől eltiltás és a pénzbüntetés merülhet fel. Ezen döntéseket az erős MI már „kisujjból” képes lenne megoldani. A pénzbüntetés kiszabása szintén nem lehet nehéz feladat az MI-nek, könnyen elkészíthető számára az az algoritmus, mely alapján a bűnösség körülményeihez képes lenne igazítani a napi tételek számát. Sőt, ha a pénzbüntetések kiszabására felhasználnánk az MI-t, akkor vissza lehetne térni a napi tételes rendszerű pénzbüntetés eredeti céljához, hiszen a gyakorlatban a bíróságok egyáltalán nem számolják ki az egy napi jövedelemből levont megélhetési költségekkel meghatározott összeget, hanem valójában a bíróság által "kiszabásra szánt" pénzbüntetés összegét osztják vissza a napi tételek számával.<sup>69</sup> Az MI képes lenne a különböző beszámításokat figyelembe venni és a bűnügyi költséget pontosan meghatározni. Azonban egy komolyabb, súlyosabb bűncselekmény esetében a döntéshozatalra csak az ember képes, óriási felelőtlenség lenne egy gépre bízni a döntést.

Arra az esetre született már nemzetközi szabályozás, amikor engedélyezve van az MI használata a döntéshozatali eljárásban. Ami az eljárás résztvevőit illeti, az *Európai Unió általános adatvédelmi rendeletének (GDPR) 22. cikke* szerint<sup>70</sup> az érintett jogosult arra, hogy az MI által hozott döntések hatálya ne terjedjen ki rá, ha az rá nézve joghatással jár vagy őt jelentős mértékben érintené, azaz tudnia kell mindenkinek azt, hogy ügyében az MI hozott döntést és lehetőséget kell neki biztosítani arra, hogy ezt ne fogadja el. Az MI csak akkor hozhat érdemi döntést, ha azt az uniós vagy tagállami jog kifejezetten lehetővé teszi és az érintett ehhez kifejezetten hozzájárul.<sup>71</sup>

Ha az MI-re bízánk a döntéshozatalt, mindenképpen csak úgy tehetnénk meg, hogy emberi kontrollálás mellett láthatná el a munkáját. Hiába a fenti sok érv mellette, elképzelhetetlen jelenleg az, hogy hagyjuk egyedül, önállóan dolgozni, hiszen bizonyos esetekben konkrétan emberi sorsokról dönt, melyben minden kis hiba vagy pontatlanság is felmérhetetlen károkkal és negatív következményekkel járhatna és benne van, hogy akár több munkát okozna ezzel a bíróságoknak (holott a cél az volt, hogy a munkavégzés egy részét a bírók helyett az MI lássa el), így mindenképpen szükséges, hogy emberi felügyelet és ellenőrzés

---

<sup>69</sup> HERKE CSONGOR: *Mesterséges intelligencia a büntetőjogi döntéshozatalban*, *Jogtudományi közlöny*, 78(4), pp. 165-176. (2023)

<sup>70</sup> Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/679 rendelete (2016. április 27.) a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről (általános adatvédelmi rendelet). HL L 119., 2016.5.4., 1-88.

<sup>71</sup> ESZTERI DÁNIEL - PÉTERFALVI ATTILA: *Amikor a gépeink tanulnak minket, avagy a mesterséges intelligencia alapú döntéshozatal és profilozás szabályozásának európai unió törekvéseiről*. Századvég. 2022/1. sz. 96. o.

mellett végezhesse csak a tevékenységét. Ezért fontos, hogy – az állandó emberi felügyelet mellett - az MI alkalmazása a jogrendszerben gondosan megfontolt legyen.

## 17. MI HASZNÁLATA A VÉGREHAJTÁSI JOGBAN

A büntető anyagi-és eljárásjog mellett a büntetés-végrehajtás területén is egyre hangsúlyosabb szerephez jut, illetve juthat a mesterséges intelligencia. A hatályos magyar büntető törvénykönyv kétségkívül Európa legszigorúbb jogszabályai közé tartozik, ennek következtében több elítélt kerül hosszabb időre büntetés-végrehajtási intézetbe, ami megnövelt büntetés-végrehajtási kapacitást igényel. A megoldás így kézenfekvőnek tűnik az MI bevonásával. Habár már 2018 óta építenek már úgynevezett „okosbörtönöket”, a mesterséges intelligencia használata egy új fejezetet nyithat az intézmények működésének életében. A hazai börtönökben már napjainkban is alkalmaznak digitális megoldásokat, sok esetben ezek segítségével zajlik a hozzátartozókkal való kapcsolattartás, a kihallgatások és az ügyintézés<sup>72</sup>, azonban az MI technológiának köszönhetően jóval szélesebb körben lehet kontrollálni a fogvatartottakat, és az MI segítségével arckifejezésüket, viselkedésüket lehet elemezni, hiszen ezek a rendszerek olyan tényezőket értékelhetnek, mint az elkövető előélete, a bűncselekmény típusa, vagy a fogvatartás alatt mutatott viselkedés. Ennek alapján javaslatot tehetnek a börtönszemélyzetnek arra, hogy egy fogvatartott alkalmas-e feltételes szabadlábra helyezésre. Az ott dolgozóknak képes lenne objektív értékeléseket adni a fogvatartottról. Ha az elítéltek viselkedése eltér a megszokottól, a rendszer figyelmeztetést küld a felügyelőknek, jelezve, hogy rendkívüli eseményre kell felkészülni (ilyen rendkívüli esemény lehet akár fogolyzandulásra irányuló tevékenységek, vagy egészségügyi vészhelyzetek is), továbbá ez a technikai megoldás a fogvatartást még biztonságosabbá teszi, és minimális szintre szorítja a szökések esélyeit. Akár a fogvatartottak számára virtuális tanácsadóként is lehetne alkalmazni a jövőben az MI-t. Emellett a munkaerőhiány okozta probléma is viszonylag rendeződhet, hiszen több, eddig ember által végzett munkát el tud végezni majd az MI technológia. Azonban a legfontosabb, hogy működése során az MI használata megfeleljen a jogi és etikai normáknak, és ne vezessen diszkriminációhoz vagy az egyének jogainak csorbulásához.

---

<sup>72</sup> Csenger: Ezeröttszáz férőhelyes, high-tech okosbörtön épül Elérhető: <https://epitesihirek.hu/2024/01/13/csenger-ezerotszaz-ferohelyes-high-tech-okosborton-epul/> (letöltés dátuma: 2024. 09. 26.)

## 18. ÖSSZEGZÉS, ZÁRÓ GONDOLATOK

Dolgozatomban nem csak a mesterséges intelligencia és a büntetőjog kapcsolatát szándékoztam ismertetni, külön ki kívántam emelni szinte minden fejezetnél, hogy a lehető legrövidebb időn belül szükség van jogalkotói tevékenységekre, törvényszövegek újrakodifikálására vagy új tényállások megalkotására, mivel a jelenlegi jogi keretek nem mindig képesek lefedni az algoritmikus döntéshozatalból eredő károkat és felelősségi kérdéseket, a joghézagok és szabályozási hiányosságok pedig kisebb-nagyobb problémát okozhatnak. Nehézséget okozhat ezeknek létrehozása, hiszen az MI képes folyamatosan változni és fejlődni, ezek újabb és újabb kihívások elé állíthatják a törvényalkotókat. E folytonos változások elvárják a jogászoktól, hogy állandóan figyelemmel kövessék az innovációkat, hiszen csak így tudnak rájuk időben és megfelelően reagálni. Az MI használata közben számítani kell olyan helyzetekre is, amelyekben az emberi közreműködés minimális, így a hagyományos büntetőjogi felelősségi struktúrák nem lesznek mindig egyértelműen alkalmazhatóak. Ki kívántam térni továbbá az MI fejlődésével járó hosszú távú etikai és társadalmi kihívásokra, hogy többek között mennyire szükséges és kívánatos az MI önálló felelősségre vonása, vagy az, hogy hogyan biztosítható a jogrend és az emberi jogok védelme az algoritmusok világában. Véleményem szerint a bűncselekménytan egyes elemeinek részletezése mutatja be a leginkább, hogy nehéz feladat előtt állnak a büntetőjog kutatói, valamint a törvényhozók is. Be kívántam mutatni azon eseteket is, melyekben már sikeresen alkalmazzák az MI-t, vagy ha még nem is tökéletesen, de már felhasználják a mesterséges intelligencia nyújtotta segítségüket. További célom volt az is a dolgozattal, hogy bemutassam, hogy az MI és a büntetőjog közötti kapcsolat kulcsfontosságú a technológia fejlődésével járó kihívások kezelése és az igazságos, biztonságos társadalom megteremtése szempontjából. Mindezek alapján kijelenthető, hogy még további, számos kutatásra van szükség ahhoz, hogy a jogalkotók pontosabban megérthessék az MI potenciális veszélyeit és megfelelően szabályozhassák azokat a büntetőjog kontextusában.

## IRODALOMJEGYZÉK

### Szakirodalom:

1. AGÓCS PETRA MÁRTA: *Az önvezető járművek által felvetett problémákra adható lehetséges válaszok a magyar büntetőjog alapján.* Magyar Jog. 2022/6. sz. 363.
2. AMBRUS ISTVÁN: *A mesterséges intelligencia és a büntetőjog, Állam- és Jogtudomány, 61(4), pp. 4-23. (2020)*
3. BELOVICS ERVIN: *Büntetőjog I. Általános rész (Budapest: HVG-ORAC 2017) 158.*
4. BEN-ARI, DANIEL et al.: "Artificial Intelligence in the Practice of Law: An Analysis and Proof of Concept Experiment" *Richmond Journal of Law & Technology* 2017/3. 8.
5. BICSKEI TAMÁS: *A mesterséges intelligencia természetéből adódó felelősségi problémák, in XVI. Jogász Doktoranduszok Országos Szakmai Találkozója. Budapest: Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, p. 35-50.*[https://ajk.kre.hu/images/doc6/PR/Allam es Jog XVI Doktorandusz konferencia kotete.pdf](https://ajk.kre.hu/images/doc6/PR/Allam%20es%20Jog%20XVI%20Doktorandusz%20konferencia%20kotete.pdf) (2020)
6. ESZTERI DÁNIEL - PÉTERFALVI ATTILA: *Amikor a gépeink tanulnak minket, avagy a mesterséges intelligencia alapú döntéshozatal és profilozás szabályozásának európai unió törekvéseiről.* Századvég. 2022/1. sz. 96. o.
7. GLESS, SABINE – SILVERMAN, EMILY – WEIGEND, THOMAS: „If Robots Cause Harm, Who is to Blame? Self-Driving Cars and Criminal Liability” *New Criminal Law Review* 2016/3. 423–424.
8. HALLEVY, GABRIEL: *The Criminal Liability of Artificial Intelligence Entities – From Science Fiction to Legal Social Control.* *Akron Intellectual Property Journal.* 2010/4., 181. o
9. HART, HERBERT L. A.: *Punishment and Responsibility (Oxford: Clarendon 1968) 103.*
10. HERKE CSONGOR: *Mesterséges intelligencia a büntetőjogi döntéshozatalban, Jogtudományi közlöny, 78(4), pp. 165-176. (2023)*
11. KÁDÁR MIKLÓS – KÁLMÁN GYÖRGY: *A büntetőjog általános tanai (Budapest: KJK 1966) 276.)*
12. KAPLAN, ANDREAS - HAENLEIN, MICHAEL: *Siri, Siri, in my hand: Who's the fairest in the land? On the interpretations, illustrations, and implications of artificial intelligence.* *Business Horizons.* 2019/1. sz. 16.

13. KINDHÄUSER, URS: *Strafrecht Allgemeiner Teil* (Baden–Baden: Nomos 82017) 54.)
14. KING, THOMAS et al.: „*Artificial Intelligence Crime: An Interdisciplinary Analysis of Foreseeable Threats and Solutions*” *Science and Engineering Ethics* 2019/1. 109–101.
15. MCCARTHY, JOHN - MINSKY, MARVIN L. - ROCHESTER, NATHANIEL - SHANNON, CLAUDE E.: *A Proposal for the Dartmouth Summer Research Project on Artificial Intelligence. August 31, 1955. AI Magazine.* 2006/4. sz. 13.)
16. MISKOLCZI BARNA–SZATHMÁRY ZOLTÁN: *Büntetőjogi kérdések az információ korában. Mesterséges intelligencia, Big Data, profilozás* (Budapest: HVGORAC 2018) 39–104.
17. MISKOLCZI BARNA: "Az MI-vel kapcsolatos büntetőjogi felelősségi kérdések" in *Miskolczi - Szathmáry* (11. lj.) 58.
18. MISKOLCZI BARNA: „Az MI önálló felelősségi rendszere” in *Miskolczi–Szathmáry* (11. lj.) 188.)
19. RIGANO, CHRISTOPHER: *Using Artificial Intelligence to address criminal justice needs. National Institute of Justice Journal.* 2019/1. sz. 1.
20. RUSSELL, STUART J. - NORVIG, PETER: *Artificial Intelligence: A Modern Approach. Upper Saddle River, New Jersey, Pearson Education, 2010.* 10-11.
21. STAFFLER, LUKAS - JANY, OLIVER: "Künstliche Intelligenz und Strafrechtspflege - eine Orientierung" *Zeitschrift für Internationale Strafrechtsdogmatik (ZIS)* 2020/4. 164-166.
22. SURDEN, HARRY: "Artificial Intelligence and Law: an Overview" *Georgia State University Review* 2019/4. 1307-1309.)
23. SUSHINA, TATJANA - SOBENIN, ANDREW: *Artificial Intelligence in the Criminal Justice System: Leading Trends and Possibilities. Proceedings of the 6th International Conference on Social, economic, and academic leadership (ICSEAL-6-2019). Dordrecht, Atlantis Press, 2020, 432.)*
24. SZATHMÁRY ZOLTÁN: „A büntetőjogi felelősségre vonás akadályai” in *Miskolczi–Szathmáry*(11. lj.) 126.
25. WILLIAMS, GLENWILLE: *Textbook of Criminal Law* (London: Stevens 1983) 29.
26. ZÓDI ZSOLT: *A digitalizáció hatása a jogász szakmára* (GJ, 2018/12.), 3-9. o.
27. ZSEBŐK DÁVID: *A mesterséges intelligencia büntetőjogi felelőssége.* Budapest, 2020.

## **Jogszabályok:**

1. *2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről*
2. *2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről*
3. *2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról*
4. *Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata*
5. *Magyarország Alaptörvénye*
6. *Az Európai Parlament 2017. február 16-i állásfoglalása a Bizottságnak szóló ajánlásokkal a robotikára vonatkozó polgári jogi szabályokról (2015/2103(INL))*
7. *A Bizottság Közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának. A közös európai adattér felé. Brüsszel, 2018.4.25. COM(2018) 237 final.*
8. *Az Európai Bizottság mesterséges intelligencia kódexének tervezete. Gazdaság és Jog. 2021/5. sz. 1.*
9. *Az Európai Parlament 2020. október 20-i állásfoglalása a Bizottságnak szóló ajánlásokkal a mesterséges intelligenciára vonatkozó polgári jogi felelősségi rendszerrel kapcsolatban (2020/2014(INL))*
10. *Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/679 rendelete (2016. április 27.) a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről (általános adatvédelmi rendelet). HL L 119., 2016.5.4., 1-88.*
11. *P8\_TA(2017)0051 Az Európai Parlament 2017. február 16-i állásfoglalása a Bizottságnak szóló ajánlásokkal a robotikára vonatkozó polgári jogi szabályokról (2015/2013(INL)).*

#### **Internetes források:**

1. [https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0405\\_HU.html](https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0405_HU.html) (letöltés dátuma: 2024. 03. 13.)
2. BÁCSKAI MÁTÉ: *Az elektronikus személyiség jogi felelőssége. TDK dolgozat, 20. o* Elérhető:  
[https://nmhh.hu/dokumentum/219726/Bacskai\\_Mate\\_Az\\_elektronikus\\_szemelyiseg.pdf](https://nmhh.hu/dokumentum/219726/Bacskai_Mate_Az_elektronikus_szemelyiseg.pdf)  
(letöltés dátuma: 2024. 03. 28.)
3. Csenger: *Ezerötszáz férőhelyes, high-tech okosbörtön épül* Elérhető:  
<https://epitesihirek.hu/2024/01/13/csenger-ezerotszaz-ferohelyes-high-tech-okosborton-epul/> (letöltés dátuma: 2024. 09. 26.)

4. DR. ZOVÁNYI NIKOLETT: *A büntetőjogi és a polgári jogi felelősség jogkövetkezményeinek összevetése DOI 10.24169/DJM/2012/4/6* Elérhető: [https://www.debrecebijogimuhely.hu/archivum/4\\_2012/a\\_buntetojogi\\_es\\_a\\_polgari\\_jogi\\_felelosseg\\_jogkovetkezmenyeinek\\_osszevetese/](https://www.debrecebijogimuhely.hu/archivum/4_2012/a_buntetojogi_es_a_polgari_jogi_felelosseg_jogkovetkezmenyeinek_osszevetese/) (letöltés dátuma: 2024. 04. 08.)
5. Grishin, D. - Naumov, V.: *Koncepciya zakona o robototekhnike*. (letöltés dátuma: 2024.03. 25.)